

VERKIEZINGSPROGRAMMA 2026 - 2030

NIJMEGEN

**LIEF EN
LINKS**

GROENLINKS

**“Het is in deze tijd
belangrijker dan ooit dat
Nijmegen onze lieve en
linkse stad blijft!”**

LIEVE NIJMEGENAREN,

De wereld en Nederland zijn de laatste jaren enorm verhard en verrechtst. Dit voelen we ook in Nijmegen.

We merken het als onze hoognodige ambities om klimaatverandering tegen te gaan worden vertraagd omdat ze in Den Haag en in Europa liever kiezen voor de belangen van grote bedrijven. We horen het in het onderzoek onder de Nijmeegse regenbooggemeenschap, die voor het eerst in decennia negatiever gestemd is over de LHBTIQ+ acceptatie in onze stad. En we zien hoe politieke keuzes in Den Haag leiden tot nog grotere verschillen tussen mensen “met” en “zonder”, waar dezelfde politieke partijen dan vluchtelingen de schuld van geven. En dan hebben we het nog niet eens over de ellende in de rest van de wereld zoals in Palestina en Sudan.

Het is om moedeloos, of zelfs wanhopig van te worden. Óf strijdbaar.

En strijdbaarheid moet ons antwoord zijn. Dat is de kracht van Nijmegen én van GroenLinks.

In dit verkiezingsprogramma maken we eerlijke en duurzame keuzes, en blijven we staan voor verschillen tussen mensen. Júist in een politieke context die zo naar rechts opschuift, houden wij onze idealen stevig vast.

BOUWEN AAN BUURTEN VOOR IEDEREEN.

We bouwen aan buurten met betaalbare huizen, waarvan minstens 40% sociale huur. Buurten met veel groen, waar mensen elkaar ontmoeten en samenleven, waar je heerlijk kan wonen met voldoende voorzieningen. Zo bouwen we 20.000 huizen voor 2040. We beginnen rondom Station Nijmegen en met de nieuwe wijk Winkelsteeg.

ZORGEN VOOR ELKAAR.

In Nijmegen gaan we de strijd aan met “ieder voor zich”. Hier bouwen we aan gemeenschappen waarin mensen naar elkaar omkijken en elkaar helpen. Iedere inwoner krijgt de zorg, hulp en inkomenssteun die nodig is, zodat alle Nijmegenaren mee kunnen doen op hun eigen manier. We zorgen bovendien voor goede jeugdzorg én lossen dakloosheid op.

EEN GROENE EN GEZONDE STAD.

We werken aan een stad met veel meer bomen, meer groen en meer biodiversiteit, waar de economie lokaal en duurzaam is. We blijven strijden tegen klimaatverandering, door te isoleren en over te stappen op duurzame energie. We verdelen de ruimte op straat rechtvaardig, en maken daarom meer plek voor lopen, fietsen, OV én groen.

NIJMEGENAAR, DAT ZIJN WE ALLEMAAL.

In onze lieve stad zorgen we ervoor dat iedere Nijmegenaar zichzelf kan zijn. We omarmen verschillen in plaats van dat we er bang voor zijn. We blijven gastvrij voor vluchtelingen, met en zonder papieren. We maken de stad veiliger voor LHBTIQ+ personen, mensen van kleur en vrouwen en we blijven strijden tegen alle vormen van discriminatie, racisme en uitsluiting.

Het is in deze tijd belangrijker dan ooit dat Nijmegen onze lieve en linkse stad blijft. In Nijmegen keren we het rechtse tij door ons niet uit elkaar te laten spelen. We zijn trots op onze idealen en we blijven keihard werken aan een lief, groen en links Nijmegen.

Met strijdbare groet,

Quirijn Lokker
Lijsttrekker

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord		01
Hoofdstuk 1	Klimaat	05
	Een duurzame energietransitie	
	Een eerlijke energietransitie	
	Mobiliteit	
Hoofdstuk 2	Groen	13
	Vergroening	
	Klimaatadaptieve stad	
	Dierenwelzijn en biodiversiteit	
Hoofdstuk 3	Wonen	18
	Betaalbaar en fijn wonen voor iedereen	
	Studentenhuisvesting	
	Dak- en thuisloosheid	
	Bouwen	
	Woonomgeving	
Hoofdstuk 4	Inclusieve stad	26
	Antiracisme en antidiscriminatie	
	Diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid	
	Gedeeld verleden, gedeelde toekomst - erfgoed	
	Toegankelijkheid	
Hoofdstuk 5	Cultuur, samenleven en democratie	32
	Kunst en cultuur	
	De huiskamer van de wijk - nieuwe stijl	
	Een sterke democratie	
	Een veilig leven	
Hoofdstuk 6	Welzijnseconomie en brede welvaart	38
	Circulaire economie	
	Voedsel en stadslandbouw	
	Regionale samenwerking en regie	
	Digitale transformatie	

Hoofdstuk 7	Gezondheid, zorg, welzijn en sport	43
	Gezonde wijken en preventie	
	De sociale basis	
	Sport en verenigingen als sociale verbinders	
	Een eerlijke start en sterke jeugd	
	Zorg dichtbij en altijd bereikbaar	
Hoofdstuk 8	Bestaanszekerheid	49
	Armoede	
	Onderwijs	
	Werk dat telt, voor iedereen	
Hoofdstuk 9	Internationaal solidair	55
	Vluchtelingen, asiel en inburgering	
	Meedoen zonder documenten	
	Over stadsgrenzen heen	
En het geld		59

KLIMAAT

Onze wereld staat in de fik. Het klimaat verandert en dit heeft een verwoestend effect. Om de opwarming van de aarde tegen te gaan en de klimaatdoelstellingen te halen, moet de CO₂-uitstoot snel naar beneden. Dat maakt het omschakelen naar schone energiebronnen urgent en noodzakelijk. In Nijmegen maken we - als het aan ons ligt - straks geen gebruik meer van olie, gas en kolen. We zijn ambitieus en realistisch: we zetten alles op alles om zo snel mogelijk de overstap te maken. En we zorgen ervoor dat die overstap betaalbaar is voor iedereen. 'Klimaatrechtvaardigheid' noemen we dat.

EEN DUURZAME ENERGIETRANSITIE

Een goede ‘energiemix’ is goed voor de portemonnee en de aarde. We willen schone energie, die duurzaam opgewekt is. We benutten restwarmte omdat verspilling van energie zonde is. Zon- en windenergie zijn een belangrijke basis. Voor de toekomst onderzoeken we kansen voor duurzame alternatieven zoals groene waterstof, geothermie en aquathermie.

Warmte

- 1. Zo snel als mogelijk aardgasvrij:** we streven naar 2045. We zien landelijk, en daardoor ook lokaal, dat doelstellingen voor het klimaat telkens verder opschuiven. Maar voor we het doorhebben zijn we te laat. Daarom blijven we ook landelijk pushen voor ambitieuzere klimaatdoelen.
- 2. Warmtenetten uitbreiden:** warmtenetten breiden we uit en we leggen nieuwe aan. Want in een stad is zo’n collectieve voorziening het schoonst, het eerlijkst en het goedkoopst.
- 3. Warmte in publieke handen:** de warmtetransitie is te belangrijk om over te laten aan de markt. De warmtetransitie moet voor alle Nijmegenaren toegankelijk zijn. Met een volledig publiek warmtebedrijf kunnen we tarieven eerlijk en transparant houden, zonder de druk van winstmaximalisatie. In plaats van dat eventuele winsten naar een marktpartij gaan, kunnen we investeren in het warmtebedrijf zelf, in verduurzaming, en in het verlagen van de kosten voor inwoners. Dit draagt bij aan een sociaal rechtvaardige energietransitie. We beginnen hiermee in Dukenburg en willen dit graag uitbreiden over heel Nijmegen. We ondersteunen ook een mogelijk warmtebedrijf in eigendom van een bewonerscoöperatie, een zogenaamde warmtegemeenschap.
- 4. Kansen voor warmtegemeenschappen:** in wijken waar nog geen publiek warmtebedrijf is gepland of wordt onderzocht, zorgen we ervoor dat bewonersinitiatieven in de vorm van warmtegemeenschappen/warmte coöperaties worden gestimuleerd en een eerlijke kans krijgen om zich te ontwikkelen. Dit doen we door budget ter beschikking te stellen voor de eerste fasen van ontwikkeling, bijvoorbeeld voor het opstellen van een eerste businesscase. Ook worden er leerprogramma’s en procesbegeleiding aangeboden.
- 5. Slim omgaan met warmte:** we onderzoeken en realiseren daar waar mogelijk (seizoens) opslag van warmte, en bijvoorbeeld warmteopwekking onder kunstgrasvelden. Zo maken we efficiënter gebruik van duurzame bronnen en verlagen we piekbelasting in de winter.
- 6. Duurzame alternatieven:** waar geen warmtenet mogelijk is, stimuleren we oplossingen zoals warmtepompen waarvoor we - net als bij zonnepanelen - een gezamenlijke inkoopregeling maken: vergelijkbare oplossingen voor vergelijkbare huizen.

Duurzame opwek

- 1. Zon en wind als basis:** elektriciteit uit zon en wind worden de kern van ons toekomstig energiesysteem. Hier zetten we zo maximaal mogelijk op in, lokaal en regionaal. We slaan energie op voor wanneer het niet waait of de zon niet schijnt, bijvoorbeeld met behulp van (buurt)batterijen.
- 2. Zon op dak:** we hebben in Nijmegen veel daken die nog leeg zijn. Efficiënt gebruik maken van de ruimte die we hebben draagt bij aan de energietransitie, daarom willen we op alle daken zonne-energie opwekken. We faciliteren inwoners om zonnepanelen op daken te leggen (ook op monumentale huizen). Alle nieuwbouw maken we direct geschikt voor zonnepanelen.
- 3. Gemeentelijke daken benutten:** we leggen al onze eigen ‘gemeentelijke’ daken vol met zonnepanelen en de gemeente bemiddelt tussen vastgoedeigenaren, corporaties en netbeheerders om daken beschikbaar te stellen, de gemeente helpt mee om daken van

scholen, sporthallen of bedrijfspanden beschikbaar te maken voor lokale energiecoöperaties.

4. **Bedrijven doen mee:** we stimuleren ook bedrijven om hun daken vol te leggen met panelen. Dit doen we door te ontzorgen, eventueel subsidie aan te bieden of door te verplichten. We onderzoeken hoe we de mogelijkheid tot het plaatsen van zonnepanelen (sterkte van het dak) voorwaardelijk kunnen maken voor een vergunning.
5. **Regionaal samenwerken:** Nijmegen heeft al zes windmolens geplaatst in de afgelopen jaren. Omdat we zelf weinig ruimte hebben, werkt de gemeente nauw samen met buurgemeenten in de regio om gezamenlijke winddoelen te halen.
6. **Alternatieven onderzoeken:** wanneer zon- en wind niet voldoende aanwezig zijn en er geen afval meer verbrand wordt, moeten we op zoek naar alternatieven om structureel energie op te wekken.
7. **Geen kernenergie:** de discussie over kernenergie is terug op de politieke agenda. Ook in Gelderland verkent de provincie waar deze kerncentrales - Small Modular Reactors (SMR's) - geplaatst kunnen worden. Maar een nieuwe kerncentrale is niet de oplossing om CO₂-uitstoot te verminderen. De kosten zijn enorm, het duurt veel te lang en we zadelen toekomstige generaties op met kernafval. In Nijmegen komt geen kernenergie! We zetten ons ook in tegen de komst van kernenergie in de regio.
8. **Alleen duurzame centrales:** mocht er een nieuwe energiecentrale op het ENGIE-terrein komen dan moet deze volledig duurzaam gestookt worden. Daar zetten we ons direct vanaf de opening van de centrale voor in. Deze centrale moet gaan draaien op groene waterstof en is er enkel als achtervang voor langere periodes zonder wind en zon.
9. **Energie van en voor inwoners:** duurzame bronnen willen we zo veel mogelijk in handen van onze inwoners, we stimuleren daarom energiecoöperaties. Een mooi voorbeeld hiervan is bijvoorbeeld windcoöperatie WPN.
10. **We love Smart Energy Hubs!** TPN-West is al uit eigen initiatief begonnen met een onderzoek, dit blijven we ondersteunen, maar we willen meer! Ook bijvoorbeeld op het bedrijventerrein De Grift zijn we direct vanaf de start slim met energie.
11. **Netcongestie:** de energietransitie is in volle gang, maar het elektriciteitsnet in onze gemeente loopt op sommige plekken vol: netcongestie belemmert de aansluiting van nieuwe duurzame initiatieven zoals zonnepanelen en laadpalen. We zetten ons met de netbeheerders in om zo snel mogelijk meer capaciteit te organiseren door het net te verzwaren. We zoeken in de tussentijd naar slimme oplossingen die efficiënt verbruik organiseren en bouwen netbewust: zodanig dat een huis zo weinig mogelijk of geen elektriciteit van het net nodig heeft, bijvoorbeeld doordat bewoners zelf elektriciteit opwekken, elektriciteit delen met de burens en gebruik maken van een warmtenet. We zorgen er altijd voor dat aansluitingen op het net voor woningen en onmisbare voorzieningen voorgaan op bijvoorbeeld industrie en bedrijven
12. **Lokaal en collectief:** oplossingsmogelijkheden door lokaliteit (kortere transportafstand) en collectiviteit (energiehubs, smart grids, (wijk)batterijen) zijn nog onderbelicht en onvoldoende geregeld. In samenspraak met netbeheerders, provincie en Rijk zoeken we experimenteerruimte op. Bijvoorbeeld op bedrijventerrein de Grift.

EEN EERLIJKE ENERGIETRANSITIE

De energietransitie moet betaalbaar, duurzaam én rechtvaardig zijn. Daar zorgen we voor met collectieve oplossingen, coöperatieve inkoop en alternatieven voor aardgas.

Besparing van energie is nog steeds de eerste en meest logische stap die we moeten zetten. Want energie die we besparen hoeven we ook niet op te wekken.

We zetten vol in op klimaatrechtvaardigheid: een eerlijke energietransitie waarin de lasten én baten eerlijk worden verdeeld. We zorgen ervoor dat juist de mensen met de laagste inkomens kunnen profiteren van isolatie, zonnepanelen en lagere energierekeningen.

Duurzame woningen en bedrijven

1. **Sociale huur verduurzamen:** samen met woningcorporaties verduurzamen we alle sociale huurwoningen. Door isolatie, gebruik van schone energie en het maximaal benutten van daken voor zonnepanelen. Woningcorporaties krijgen steun en een duidelijke opdracht om sociale huurwoningen versneld te verduurzamen, de slechtste energielabels doen we als eerst.
2. **Geen hogere woonlasten:** we zorgen dat verduurzaming nooit leidt tot netto hogere woonlasten voor huurders. Bijvoorbeeld: als corporaties isoleren, mag de huurverhoging nooit hoger zijn dan de daling van de energierekening.
3. **Verduurzaming huurwoningen:** particuliere verhuurders worden aangespoord en waar nodig verplicht om woningen te isoleren en energieverspilling aan te pakken. Dit moet leiden tot een lagere energierekening voor huurders.
4. **Verduurzaming koopwoningen:** we investeren ook in de verduurzaming van particuliere woningen. We ondersteunen en ontzorgen huiseigenaren en VvE's bij het maken en uitvoeren van plannen en bij het vinden van financiering. Zo nodig springen we als gemeente bij.
5. **Energieneutrale bouw:** nieuwbouwwijken leveren we energieneutraal op.
6. **Verduurzaming monumenten:** ook monumenten willen we verduurzamen. Uiteraard met behoud van de monumentale waarde.
7. **Energielabels voor iedereen:** in mei 2026 vervalt de uitzondering voor monumenten van het hebben van een energielabel bij de verkoop of verhuur van een woning. We zien erop toe dat dit wordt nageleefd, ook bij studentenwoningen. Zodat verhuurders hierop kunnen worden aangesproken en gestimuleerd worden om huurders niet in de kou te laten zitten.
8. **Duurzame bedrijven:** bedrijven moeten zo snel mogelijk naar een goed energielabel. We hanteren nu al een wettelijke verplichting van minimaal energielabel C. We onderzoeken of er een mogelijkheid is om dit aan te scherpen tot label B. Bedrijven zijn verplicht om energiebesparende maatregelen te nemen als die maatregelen in minder dan vijf jaar kunnen worden terugverdiend. Ook geven we, gevraagd en ongevraagd, advies over maatregelen met een langere terugverdientijd. We zetten ons op landelijk niveau in voor meer budget voor toezicht en handhaving van deze verplichting.
9. **Gezellig terrassen:** terrassen worden warm door gezelligheid, warmtekussens en dekens. Energieverspillende terrasverwarmers faseren we uit.

Collectief: iedereen profiteert

1. **Gericht investeren:** We investeren extra in wijken waar slecht geïsoleerde woningen en hoge energiekosten het hardst drukken. Via een gemeentelijk energiefonds, inkomensafhankelijke subsidies, energiecoaches en praktische hulp zorgen we dat niemand wordt buitengesloten.

- 2. Energiehulp aan huis:** we willen nog meer energiecoaches en fix-brigades, die eenvoudige besparingen direct uitvoeren, zoals radiatorfolie plaatsen. Wat ons betreft zijn dit betaalde banen.
- 3. Energiearmoede:** we moeten energiearmoede voorkomen door onze afhankelijkheid van fossiel gas af te bouwen en huizen beter te isoleren. Wanneer de energiecrisis zorgt dat energieprijzen uit de pan rijzen - zoals we in de afgelopen jaren hebben gezien - zijn wij er als gemeente voor onze inwoners. Onze inwoners mogen niet de dupe worden van een falend marktsysteem. Dan springen wij bij, bijvoorbeeld door een noodfonds.
- 4. Eerlijke lasten en lusten:** ingrijpende projecten koppelen we aan voordelen voor buurtbewoners. Als er in een wijk een groot project komt (bijv. warmtenet), krijgen de bewoners die er het meest mee te maken hebben óók de eerste voordelen. Bijvoorbeeld door een buurtfonds voor groen en leefbaarheid.
- 5. Collectief inkopen:** we organiseren collectieve inkoopacties voor zonnepanelen voor particulieren en ondernemers.
- 6. Ondersteuning bewonersinitiatieven:** we ondersteunen het opzetten van een maatschappelijke uitvoeringsorganisatie voor- en door bewoners gericht op het behalen van onze klimaatdoelen. We brengen alle ondersteuning onder bij deze ondersteuningsorganisatie waarmee de gemeente een langjarig contract aangaat. Er zijn al verschillende (bewoners) initiatieven in Nijmegen die erg mooi werk doen, zij kunnen ondersteuning gebruiken.
- 7. Energiecontracten:** zolang we afhankelijk zijn van de markt voor energie zijn inwoners afhankelijk van particuliere energiecontracten. Niet iedereen wil of kan zich verdiepen in voordelige en duurzame aanbieders. We onderzoeken of we als gemeente kunnen ondersteunen met bijvoorbeeld collectieve energiecontracten.
- 8. Energie is een basisbehoefte:** alle inwoners moeten kunnen meeprofiten van duurzame energie. We blijven bestaande energiecoöperaties steunen (zoals WPN) en nieuwe initiatieven faciliteren. Inwoners die geen eigen dak hebben of in een huurwoning wonen, krijgen via coöperatieve projecten toch de kans om te profiteren van lokale opwek.
- 9. Iedereen moet mee kunnen praten over duurzame en betaalbare energie:** iedereen verbruikt energie, daarom is het van groot belang dat ook iedereen meepraat over hoe we dit zo duurzaam en betaalbaar mogelijk maken. We willen daarom een energieberaad. We breiden onze ervaring met inwonerberaden uit en zetten deze structureel in bij keuzes over energie en warmtevoorziening.

MOBILITEIT

Onze Nijmeegse straten en wegen zijn er in de eerste plaats om fijn aan te wonen, om elkaar te ontmoeten, om te spelen en om het groen in onze stad te versterken. Daarnaast gebruiken we de wegen en straten om ons door de stad te bewegen. Voor GroenLinks is het belangrijk dat we de ruimte eerlijk verdelen: 'rechtvaardige straten' noemen we dat. Zeker nu de stad groeit, neemt de druk op onze openbare ruimte toe, maar hebben we ook de kans om de ruimte eerlijker te verdelen. De auto neemt nu op veel plekken nog de meeste ruimte in. Oneerlijk dus. Dat gaan we anders doen. Daarbij zorgen we er ook voor dat iederéén gemakkelijk ergens kan komen. Onafhankelijk van hoe arm of rijk je bent.

Rechtvaardige straat

- 1. 'Straat op maat':** we ruilen parkeerplekken in voor groen, fietsparkeren, ontmoeting en spelen. En we geven bewoners meer ruimte om dit zelf te doen.

2. **STOMP:** ons leidend principe blijft STOMP, als volgorde van belangrijkheid van weggebruik: 1 stappen, 2 trappen, 3 openbaar vervoer, 4 deelmobiliteit en 5 individuele personenauto's.
3. **Autoluwe wijken:** we streven naar wijken waar auto's niet de meeste plek innemen, zodat er meer ruimte is voor samenleven. Bij nieuwbouw organiseren we zo veel mogelijk 'parkeren op afstand' in parkeerhubs. Natuurlijk zorgen we ervoor dat straten goed bereikbaar blijven voor wanneer je er met de auto moet zijn, als je slecht ter been bent, om je boodschappen uit te laden etc.
4. **Veilig alleen naar school:** kinderen moeten zonder begeleiding veilig naar school kunnen lopen en fietsen. Hiervoor investeren we in veilige loop- en fietsroutes rondom alle scholen. Dat doen we op de eerste plaats voor de veiligheid, maar ook om drukte en onveiligheid met auto's bij scholen te voorkomen.
5. **Mobiliteitsnorm:** bij nieuwbouw en herontwikkeling gaan we werken met een mobiliteitsnorm. Daarin stellen we vast hoe huizen bereikbaar moeten zijn in plaats van alleen maar het aantal parkeerplekken vast te leggen. We zorgen voor voldoende inpandige fietsenstallingen en bieden deelmobiliteit aan.
6. **30 km/u:** we voeren een maximumsnelheid van 30 km per uur in. Dit maakt straten en wegen veiliger, fijner om aan te wonen en dit maakt ruimte vrij voor anderen. Enkele doorgaande wegen worden uitgezonderd.

Fietsen en Lopen

1. **Iedereen een fiets:** Nijmegenaren met een laag inkomen zijn vaak afhankelijk van de fiets als hun eerste vervoermiddel. Deze groep mensen heeft recht op een gratis, en kwalitatief goede, tweedehands fiets. Zij hebben ook het recht op gratis reparaties voor deze fietsen.
2. **Fietspaden in plaats van stroken:** geen smalle fietsstroken meer aan de rand van de weg. We kiezen zoveel mogelijk vrijliggende fietspaden, en 30 km straten waar auto en fiets ruimte delen of voor fietsstraten.
3. **Druk en snel:** veel Nijmegenaren kiezen dagelijks voor de fiets. Dat is mooi, maar zorgt ook voor drukke fietspaden. Om de doorstroom en veiligheid te bevorderen kiezen we bij herinrichting voor brede en fijne fietspaden, daarnaast onderzoeken we hoe we de snelheid op fietspaden kunnen begrenzen.
4. **Fietsparkeren:** we blijven werken aan meer bewaakte en onbewaakte fietsenstallingen in het centrum, zowel groot als klein. We realiseren in ieder geval een grote stalling bij het Joris Ivensplein, en onderzoeken actief andere plekken, bijvoorbeeld Wedren/Van Schevichavenstraat. Fietsparkeren blijft gratis.
5. **Subsidie voor schone lucht:** we maken meer geld vrij voor sloop- en vervangingssubsidies van brommers en snorfietsen op fossiele brandstoffen. We zetten in op een campagne zodat iedereen weet dat deze brommer en snorfietsen straks verboden zijn. Zo zorgen we ervoor dat iedereen kan bijdragen aan schone lucht.
6. **Scooters op de rijweg:** we maken ruimte op de fietspaden door scooters te verplaatsen naar de rijbaan.
7. **Ruimte voor voetgangers:** looproutes zijn te lang sluitstuk geweest in onze openbare ruimte. Bij het (her)inrichten van straten en pleinen geven we zoveel mogelijk ruimte aan voetgangers en maken we veilige en comfortabele routes die mensen activeert om te lopen.
8. **Loopplan:** we onderzoeken waar looproutes ontbreken, waar er knelpunten zitten en welke punten verbeterd kunnen worden. In het aanpakken van deze punten prioriteren we de veelgebruikte routes, en routes naar bushaltes, stations en voorzieningen in onze stad.

- 9. Voorzieningen op loopafstand:** in de nieuwe woningbouwgebieden in onze stad zorgen we ervoor dat de nieuwe voorzieningen op loopafstand van de nieuwe woningen komen.

Naar een autoluw centrum

- 1. Autoluw centrum:** ons centrum kan nóg veel groener en prettiger! Auto's zijn nog veel te prominent aanwezig in de straten. De avond- en nachtsluiting van de Van Welderenstraat en Tweede Walstraat laat zien dat we nu kansen laten liggen. We maken het centrumgebied tussen het Kronenburgerpark, de singels en de Waalbrug in het geheel autoluw, zo kunnen we het hele centrum vergroenen, met meer ruimte voor fijn verblijven.
- 2. Parkeren in garages:** parkeren voor bewoners en ondernemers verhuizen we naar de parkeergarages in en rondom het centrum.
- 3. Transferia:** bezoekers van ons centrum, van buiten Nijmegen, worden verleid om te parkeren op bestaande en nieuw aan te leggen transferia met goede verbindingen naar het centrum. Deze transferia worden fijne plekken met basisvoorzieningen zoals een toilet. Zo kunnen mensen makkelijk, betaalbaar en fijn in de stad komen en houden we autoverkeer buiten de stad.
- 4. Benedenstad bewonersparkeren:** de benedenstad wordt een gebied waar alleen bewoners en hun bezoekers mogen parkeren. Zo blijft deze bijzondere woonwijk tegen ons centrum aan bestaan, zonder de parkeeroverlast van centrumbezoekers.
- 5. Emissievrij:** gemeentelijk wagenpark wordt volledig elektrisch en zero-emissie stadslogistiek.

Van 'iedereen een auto' naar 'auto's voor iedereen'

- 1. Coöperatieve deelmobiliteit:** we ondersteunen coöperatieve vormen van deelmobiliteit waarin straten, buurten en wijk samen auto's en fietsen delen. Zo verbinden we mensen in de wijk én gaan we vervoersongelijkheid tegen.
- 2. Gemeentelijke deelmobiliteit:** deelmobiliteit is een basisbehoefte, dat kunnen we niet aan de markt overlaten. Daarom starten we met gemeentelijke deelmobiliteit voor zowel auto's als fietsen.
- 3. Wonen boven parkeren:** nieuwe woningen gaan altijd boven parkeren. We hanteren een zo laag mogelijke parkeernorm, zo gebruiken we zo min mogelijk ruimte voor geparkeerde auto's. Nieuwbouw bij OV-knooppunten bouwen we zonder parkeerruimte.
- 4. Duurzaam woon-werkverkeer:** we wijzen werkgevers actief op hun verantwoordelijkheid in de mobiliteitstransitie en hun rol in het verduurzamen van het woon-werkverkeer van hun medewerkers. We dragen hier als gemeente aan bij door de juiste randvoorwaarden, denk aan goed openbaar vervoer, fijne fietsvoorzieningen en vergund parkeren.

Goed, comfortabel en betaalbaar openbaar vervoer

- 1. Een groen en beter station:** we gaan voor een beter en groener station en stationsplein! Het nieuwe Nijmeegse station krijgt een goed toegankelijke fietsenstalling waaruit je het liefst direct de tunnel in loopt, we zorgen voor een inrichting waar bussen en fietsers/voetgangers elkaar niet meer kruisen. En we investeren in het stationsplein, zodat dit eindelijk een mooie, groene en toekomstbestendige entree voor onze stad kan worden.
- 2. Busabonnement:** we behouden het Busabonnement voor minima en onderzoeken hoe we dit kunnen uitbreiden naar de spitstijden.

3. **Betaalbare bussen:** we zetten in op betaalbare bustarieven voor iedereen, dit doen we in overleg met de provincie maar ook met de busvervoerder.
4. **Metrobussen:** drukke lijnen en lijnen tussen belangrijke knooppunten in de stad (zoals station, campus, P&R) worden in de toekomst gereden door metrobussen of trams.
5. **Meer busbanen:** we maken meer speciale busbanen op onze doorgaande wegen. Daarin kijken we in het bijzonder naar wegen waar veel bussen gebruik van maken en nu veel vertraging oplopen, zoals bijvoorbeeld de Oranjesingel.
6. **First & last mile:** een comfortabele weg van huis naar de OV-halte en terug (first en last mile) is essentieel voor goed functionerend openbaar vervoer. We onderzoeken hoe wijkvervoer, deelmobiliteit en inrichting van de openbare ruimte dit kunnen verbeteren.
7. **OV dichtbij voorzieningen:** we laten openbaar vervoer goed aansluiten bij woningen en voorzieningen in alle wijken, zodat mensen altijd toegang hebben tot zorg, winkels en ontmoetingsplekken.

Parkeren eerlijk organiseren

1. **Vaste maat parkeerplekken:** nieuwe auto's worden alleen maar groter en groter, ze nemen steeds meer ruimte in. We houden parkeerplekken en straten in onze stad even breed. Te grote auto's kunnen aan de rand van de stad parkeren.
2. **Parkeergeld inzetten:** met opgehaald parkeergeld betalen we schone, sociale en duurzame mobiliteitsoplossingen. Denk aan 'Park&Rides' aan de randen van de stad, deelmobiliteit in de wijken en kleinschalige vormen van openbaar vervoer.
3. **Realistische parkeertarieven:** met het parkeren van je auto maak je gebruik van openbare gemeenschappelijke ruimte, het realiseren hiervan kost de gemeenschap geld en ruimte. Het is eerlijk als de gebruiker betaalt. We maken realistische parkeertarieven voor zowel vergunningen, in de parkeergarage en voor parkeren op straat.
4. **Betaald parkeren:** we voeren in de hele stad betaald parkeren in, met een goedkope vergunning voor bewoners en hun bezoek. De tweede en derde vergunning per adres maken we substantieel duurder.

GROEN

Nijmegen wordt zó mooi! We zitten boordevol plannen voor nog groenere wijken, voor serieuze natuur rond en in de stad. Daarnaast voelen we de absolute noodzaak om klaar te zijn voor alles wat klimaatverandering teweegbrengt. Méér groen is het antwoord op hittestress, op wateroverlast. Eigenlijk op alles. En naast alle waarde die de natuur heeft voor ons, heeft ze waarde in zichzelf. Respect voor de natuur is voor ons vanzelfsprekend. Zonder natuur zijn we nergens.

VERGROENING

Het kan ons niet groen genoeg zijn. Bij alles wat we doen in de openbare ruimte, kijken we éérs hoe groen het kan. In de wijken, op de huizen, rond bedrijven en scholen... Eigenlijk overal. We werken samen met bewoners en gebruikers aan deze vergroening.

2

Groene wijken

- 1. Groen op orde:** we willen een groene stad zijn, daarom hanteren we voor een gezonde wijk minimaal de 3-30-300 regel. Iedereen moet vanuit huis minimaal drie bomen kunnen zien, elke wijk heeft een bladerdak van 30% en iedereen heeft binnen 300 meter van huis een hoogwaardig groengebied (zoals een park). In wijken waar dit nog niet is, gaan we dit realiseren.
- 2. Groen parkeren:** minstens 50% van alle parkeerplaatsen wordt in groen of halfverharding uitgevoerd. Bij herinrichting of herbestrating van parkeerplaatsen wordt dit altijd in groen, halfverharding of waterdoorlatende bestrating gedaan. Jaarlijks zetten we 1% van alle huidige parkeerplaatsen om naar groen/fietsen/speelruimte.
- 3. Gezonde parken:** we verbeteren de 'grote' en de 'kleine' kwaliteit van onze parken, dat betekent gezonde grote bomen en struiken en meer biodiversiteit met goede groene verbindingen.
- 4. Groene schoolpleinen:** ieder schoolplein wordt groen, in samenwerking met kinderen, ouders en buurt.
- 5. Netto meer groen:** elk project in de openbare ruimte moet netto méér groen, bomen en biodiversiteit opleveren. Onnodige verharding wordt altijd vergroend. Bij renovaties in de openbare ruimte zorgen we dat er minimaal 10% verharding wordt verwijderd ten behoeve van groen.
- 6. Groene bedrijventerreinen:** we gaan samenwerken met bedrijventerreinen in Nijmegen om hier een gezonder en prettiger werkklimaat te realiseren. Voor elk bedrijventerrein willen we een ambitie vaststellen. Op TPN-West voegen we bijvoorbeeld tot 2050 10% groen toe.
- 7. Eindeloos groen netwerk:** we maken een eindeloos groen netwerk door Nijmegen. De realisatie van de 'Groene Corridor' wordt daarom versneld: we kopen hiervoor groene percelen aan en behouden deze voor groen. Om planten en dieren in de natuur ruimte te geven en biodiversiteit te versterken, sluiten we groene gebieden overal waar dit kan op elkaar aan, ook binnenstedelijk. Waardevolle landschapselementen beschermen we en niet functionele ruimten zetten we om naar groen.
- 8. Eén met de natuur:** groengebieden zoals de Ooijpolder, Lingezen, de Hatertse en Overasseltse vennen en de Kop van Malden zijn de grote groene verbindingen met de natuur van Nijmegen. Deze koesteren en versterken we.
- 9. Zelf bomen kweken:** we starten een gemeentelijke boomkwekerij. Met eigen kweek kunnen we sneller en goedkoper vergroenen, gekoppeld aan participatiebanen. We betrekken hier actief Yuverta bij.
- 10. Inheems:** we zetten bij vergroening zoveel mogelijk in op inheemse soorten, hoewel het onderscheid door klimaatverandering vager wordt. Zo komen naast eetbaar groen (bessen, noten, fruit) ook planten uit andere gematigde streken in aanmerking.
- 11. Duizenden bomen:** we houden vast aan ons Bomenplan: we planten jaarlijks 1000 bomen.
- 12. Beschermen bestaande bomen:** we willen strengere bescherming van bomen: kapvergunningen worden verplicht voor particulieren, compensatie voor iedere gekapte boom

en herstelbudget bij schade. Schade verhalen we op de veroorzakers.

13. Wijkgroenagenda's: in iedere wijk stellen we samen met bewoners plannen voor vergroening op.

14. Wijkecologen: in elke wijk willen we een ecologisch aanspreekpunt. We hebben al een stadsecoloog, maar wijkecologen ondersteunen de stadsecoloog en kunnen bewonersinitiatieven versterken en versnellen.

15. Bewonersinitiatieven ondersteunen: dit doen we met subsidies, kennis en ambtelijke ondersteuning. Buurtgroenprojecten (zoals Tiny Forests en Roverstuinen) en participatieve tuinen stimuleren we en zelfonderhoud wordt makkelijker gemaakt.

We ondersteunen hiernaast initiatieven zoals co-bomen die jaarlijks gratis boompjes uitdelen in een paar Nijmeegse wijken.

16. Zelfbeheer groen: we stimuleren zelfbeheer van groen in de wijk. De gemeente helpt met coördinatie en ondersteuning, door materiaal, gereedschap, planten en zaadjes beschikbaar te stellen.

17. Bladblazers: de gemeente maakt geen gebruik meer van bladblazers met luide en stinkende verbrandingsmotoren. De stad is geen steriele operatietafel. Blad laten we liggen waar dit veilig kan, dat is ook belangrijk voor de biodiversiteit.

Groen in en om het huis

1. Groen wonen: om de biodiversiteit op peil te houden moet er in bouwprojecten rekening gehouden worden met de natuur. We bouwen daarom altijd natuurinclusief. We maken de 'toolbox natuurinclusief bouwen' verplicht voor iedereen: overheid, projectontwikkelaars en particulieren.

2. Vergroenen in een verdichte stad: om te vergroenen in een verdichte stad moeten we inventief omgaan met alle ruimte. Zo zetten we bijvoorbeeld in op heggen in plaats van hekken in de stad en we promoten dat mensen/organisaties geveltuintjes aanleggen.

3. De nieuwe groennorm: we hanteren harde eisen voor klimaatadaptatie en groen bij nieuwbouw. We hanteren een groennorm bij alle nieuwe projecten.

4. Corporatietuinen: tuinen bij corporatiewoningen worden standaard groen opgeleverd; ook bij verhuizingen mogen groene tuinen in die staat blijven en stimuleren we bewoners voor een groene tuin te kiezen. We stellen eisen op voor groen in de prestatieafspraken die we maken met de woningcorporaties.

5. Groene tuinen: we stimuleren inwoners om tuinen zo groen mogelijk in te richten. We willen bijvoorbeeld gratis tuinontwerpen aanbieden. Indien dit niet voldoende effect heeft, sluiten we verplichtende maatregelen op termijn niet uit op plekken waar hittestress of wateroverlast een groot probleem zijn.

6. Groene gebouwen: we realiseren groene daken en gevels bij nieuwbouw en renovatie, dit wordt de nieuwe norm bij gemeentelijke gebouwen. Waar mogelijk realiseren we dubbel gebruik van daken: groen én zonnepanelen.

KLIMAATADAPTIEVE STAD

We krijgen steeds directer te maken met de uitdagingen van klimaatverandering. We bouwen en richten buurten in op een manier die inspeelt op het veranderende klimaat (hittestress, wateroverlast en droogte). Schaduw, groen en koele plekken worden een vanzelfsprekend onderdeel van de leefomgeving.

2

- 1. Plekken met prioriteit als eerste:** in 2050 zijn we volledig klimaatbestendig als stad. In 2035 hebben de meest urgente plekken met hittestress en wateroverlast aangepakt. We investeren de komende jaren flink in het aanpakken van deze gebieden.
- 2. We pakken hittestress aan:** we realiseren schaduwrijke plekken in iedere wijk, fontein en groene pleinen. De huidige parken behouden we en richten we expliciet in als plek om hittegolven te doorstaan: door schaduw, water en drinkpunten. Iedere buurt heeft in 2030 minimaal 1 koele verblijfsplek.
- 3. Parken voor de toekomst:** we bereiden onze parken voor op droogte en bodemverzuring.
- 4. Weg met stenen:** versteende gebieden vergroenen we. Alle overbodige verharding wordt omgevormd tot groen. Dit doen we slim: dakgroen, gevelgroen, boomspiegels. Bij alle bouwprojecten zorgen we voor ten minste 10% minder verharding dan in de oude situatie. Hierbij houden we altijd rekening met toegankelijkheid.
- 5. Groen in plaats van parkeren:** we zetten bestaande parkeerplekken in voor vergroening. Dit doen we met name in de meest versteende wijken. Dit gaat hand in hand met de invoering van betaald parkeren.
- 6. Wateropvang:** we realiseren meer wadi's en zorgen voor wateropvang en tragere waterstroom in hoger gelegen gebieden. We maken subsidies beschikbaar voor regenwateropvang en groendaken.
- 7. Wateroverlast tegengaan:** we koppelen zo veel mogelijk af van de riolen. Er zijn nog heel wat pijpen te kappen. We behouden de subsidieregeling hiervoor en willen ook subsidie bieden in gebieden met een gescheiden rioolstelsel.
- 8. Slim watergebruik:** we geven onze planten geen drinkwater, maar water uit sloten en plassen of uit (ondergrondse) regenwatertanks die we in wijken gaan realiseren. Zo ontlasten we ook het riool.
- 9. Schone wateren:** we verbeteren de kwaliteit van ons water, met de Europese richtlijn in het vizier. We verminderen zwerfafval en peuken in het water.
- 10. Gezonde wateren:** we verbeteren de waterkwaliteit in de kanalen, beken en wateren in de wijken. Veel water bevat nu grote delen van het jaar teveel organisch afval en algengroei, waardoor de lucht om dit water stinkt, ongezond is, én het een slechte impact heeft op de biodiversiteit. Hier willen we samen met het waterschap oplossingen voor zoeken en implementeren.
- 11. Geen regenverspilling:** in België zijn regenwatertanks verplicht bij nieuwbouw. Daarmee kunnen bijvoorbeeld toiletten worden doorgespoeld. We willen onderzoeken of we dit ook in Nijmegen kunnen organiseren.
- 12. Groene daken:** alle gemeentelijke daken maken we zo snel mogelijk klimaatadaptief. Dit combineren we met de opgave voor zon op dak.
- 13. Waterdoorlatende bestrating:** waar nodig passen we waterdoorlatende bestrating toe. Ook geven we de voorkeur aan klinkers tegenover asfalt.

DIERENWELZIEN EN BIODIVERSITEIT

Wilde dieren en huisdieren zijn ook bewoners van onze stad. Ook zij verdienen een prettige leefomgeving. Er is een speciale stadsecoloog om op te komen voor deze specifieke bewoners. We willen meer stadsnatuur en verbeteren de biodiversiteit in onze stad.

2

1. **Geen reclame voor dierenleed:** in de openbare ruimte promoten we geen dierenleed. Dus verbieden we reclames voor de bio-industrie.
2. **Vega(n) als norm:** vegetarisch en veganistisch wordt de norm. Als gemeente geven we het goede voorbeeld. Catering op het stadhuis en bij gemeentelijke evenementen is plantaardig of op zijn minst vegetarisch.
3. **Bescherming huisdieren:** huisdieren moeten ook beschermd worden. Mensen die naar een maatschappelijke opvang of een blijf-van-mijn-lijf huis gaan, moeten niet hoeven kiezen tussen zichzelf en hun huisdier. We willen ook dieren toelaten bij opvanglocaties en wanneer dit niet kan, moet er tijdelijke dierenopvang zijn.
4. **Zorg voor dieren:** inkomen mag geen drempel zijn voor behandeling voor zieke dieren. We zorgen ervoor dat ook mensen met een laag inkomen dierenartskosten kunnen betalen.
5. **Dierproeven:** we zijn tegen dierproeven en de Radboud Universiteit zou voorloper moeten worden op het gebied van dierproefvrije innovaties. Waar mogelijk ondersteunen we dit als gemeente.
6. **Ecologisch beheer:** we kiezen voor ecologisch en extensief beheer: onze bermen, parken en sloten nemen we ecologisch in beheer. We kiezen voor bloemrijk maaibeeld en gebruiken geen pesticiden. Ook laten we dood hout vaker liggen. Dit alles zorgt voor meer voedsel- en schuilplaatsen en bevordert de biodiversiteit.
7. **Meer huizen voor dieren:** we plaatsen meer insectenhôtels en nestkasten voor vogels en vleermuizen.
8. **Grasaren aanpakken:** grasaren vormen een gevaar voor honden. We stimuleren inwoners om in overleg met de gemeente zelf grasaren in de openbare ruimte te verwijderen en vragen om actief hotspots door te geven, zodat het maaibeeld van de gemeente erop aangepast kan worden.
9. **Vermaak mag niet ten koste gaan van dieren:** evenementen waar dieren niet goed behandeld worden of die dierenleed veroorzaken, zijn niet welkom in onze stad.
10. **Eindeloos groen netwerk:** Om planten en dieren in de natuur ruimte te geven en biodiversiteit te versterken, gaan we versnippering tegen en sluiten we groene gebieden overal waar dit kan op elkaar aan, ook binnenstedelijk.
11. **Meer poeltjes!** We realiseren door de hele stad meer poeltjes als een ecologisch web. Ondiepe, stilstaande waterplekken zijn belangrijk voor diverse soorten in onze stad, waaronder amfibieën, insecten en vogels.
12. **Diversiteitsbeleid in bomen:** 5/10/20-principe. Oftewel: max. 5% van één soort, 10% van één geslacht, 20% van één familie. Dit helpt plagen en ziektes voorkomen.
13. **Soortenbescherming:** bij nieuwbouw, herontwikkeling en onderhoud letten we goed op de bescherming van alle soorten dieren die in onze stad leven. Juridisch verplichte bescherming is daarbij de minimale inzet.

WONEN

Nijmegen is een van de drie steden met de hoogste woningnood in Nederland. Daarom is het essentieel dat we woningen bijbouwen en bestaande gebouwen herontwikkelen. Dat doen we binnen de grenzen van de stad. We laten de natuur met rust en we pakken als overheid regie op de volkshuisvesting. GroenLinks streeft verder naar leefbare, bruisende en groene buurten waar diversiteit en samenwerking centraal staan zodat mensen met plezier samenleven, nu en in de toekomst. We vinden dat iedereen recht heeft op een nabije stad en een rechtvaardige stad.

BETAALBAAR EN FIJN WONEN VOOR IEDEREEN

Wonen is een recht! Alles wat duurzaam is en zorgt voor meer betaalbare woonruimte, stimuleren we: nieuwe woonvormen, woongroepen- en verenigingen, inclusieve woningen, samen bouwen, huizen opsplitsen. Helpt het? Dan doen we het.

3

- 1. We zorgen ervoor dat de stem van woningzoekers bij ieder bouwproject meetelt:** natuurlijk blijven we luisteren naar eventuele bezwaren van omwonenden, maar hun stem telt net zo zwaar als die van woningzoekers en omwonenden die positief zijn over de plannen.
- 2. Zelfbewoningsplicht:** we handhaven de zelfbewoningsplicht en de opkoopbescherming en zorgen ervoor dat een groter deel van de woningen onder deze regels valt.
- 3. Woningdelen:** samenwonen is veel gezelliger dan alleen. En je bespaart ook nog ruimte en geld. Daarom willen we als gemeente woningdelen stimuleren door regels te versoepelen en actief te adviseren.
- 4. Niet alleen voor stellen:** we stimuleren verhuurders en corporaties om ook vrienden, familieleden en kennissen samen in een huis te laten wonen.
- 5. Woning splitsen:** onze stad kent veel grote woningen met veel kamers terwijl er vraag is naar kleinere woningen. Het opsplitsen van bestaande huizen is daarvoor ideaal. We ondersteunen dit actief, maar kijken ook naar alternatieve splitsingen, zoals bijvoorbeeld het creëren van nieuwe woongroepen.
- 6. Doorstroming stimuleren:** we stimuleren corporaties om doorstroming naar kleinere woningen te bevorderen, vooral voor bewoners die van een te grote naar een kleinere en levensloopbestendige woning willen gaan. Daarnaast stimuleren we het levensloopbestendig maken van de bestaande woningvoorraad.
- 7. Gezamenlijk wonen:** collectieve woonvormen, zoals woonverenigingen, CPO's en wooncoöperaties moeten net zo vanzelfsprekend worden als huren of kopen. Daarom investeren we daar flink in. Door ruimte te maken en praktische ondersteuning zoals advies, kennis en subsidiemogelijkheden. Initiatieven zoals de stadsnomaden koesteren we in onze stad.
- 8. Hypotheek voor woongroepen:** we onderzoeken hoe de gemeente, net als vroeger, garant kan staan voor woongroepen en woonverenigingen, of zelf weer leningen kan verstrekken, zodat ook mensen met minder geld en starters samen een vereniging kunnen oprichten.
- 9. Wooncoöperaties:** de gemeente stimuleert dat Nijmegenaren wooncoöperaties kunnen opzetten.
- 10. Inclusief wonen:** we zorgen voor meer woningen die toegankelijk en levensloopbestendig zijn. Dit doen we zowel bij nieuwbouw als in bestaande wijken, zodat ook mensen met een beperking fijn kunnen wonen in onze stad.
- 11. Tijdelijk bij elkaar wonen:** we geven mensen de mogelijkheid om tijdelijk bij elkaar te wonen, zonder dat dit consequenties heeft voor uitkering of andere zaken.
- 12. Woonwagens:** we hebben de afgelopen jaren standplaatsen toegevoegd. Maar dit is nog niet genoeg voor de behoefte en om de woonwagencultuur in stand te houden. We voegen daarom in de komende jaren meer standplaatsen voor woonwagenbewoners toe.

Zorgzame wijken

- 1. Gezonde woningen en toegankelijke zorg:** iedereen heeft recht op een gezonde, veilige woning en goede zorg. We versterken de samenwerking tussen gemeente, woningcorporaties

en zorgaanbieders. Zo organiseren we laagdrempelige preventieve zorg dicht bij huis.

- 2. Zorgbuurthuizen midden in de wijk:** veel ouderen willen graag doorstromen naar een ander huis, maar dan moet dat wel een fijne plek zijn. Dit regelen we bijvoorbeeld met voorzieningen zoals een zorgbuurthuis. Hierdoor komen hun woningen vrij voor nieuwe bewoners.
- 3. Dementievriendelijke wijken:** we betrekken ouderen meer bij de planning en herinrichting van buurten en wijken om tot dementievriendelijke en levensloopbestendige wijken te komen.

Geen leegstand

- 1. Leegstand aanpakken:** huizen zijn om in te wonen, niet om leeg te laten staan. Huiseigenaren die hun huizen langer dan een half jaar leeg laten staan, moeten een extra belasting betalen. We accepteren niet dat panden langdurig leeg staan. De gemeente gaat in gesprek met eigenaren zodat er een bestemming in komt. Desnoods dwingen we dit af.
- 2. Leegstandsbeheer:** als er toch een gemeentelijk pand leegstaat, gaan we op zoek naar een tijdelijke maatschappelijke invulling. We werken alleen met leegstandsbeheer als het niet anders kan. De rechten van bewoners worden dan te allen tijde beschermd.
- 3. Kraken gaat door:** bij kraken pakt de gemeente een faciliterende rol waarin ze gesprekken tussen krakers en eigenaren voor een tijdelijke of permanente invulling organiseert. Wanneer krakers huisvrede hebben, behandelen we ze als gemeente net als iedere andere gebruiker/huurder. Daarnaast maakt de gemeente met de Veiligheidsdriehoek de afspraak dat bij kraken in principe overgegaan wordt tot een civielrechtelijke procedure in plaats van een strafrechtelijke.

STUDENTENHUISVESTING

Wij zijn er trots op dat Nijmegen een jonge, bruisende en diverse studentenstad is. Studenten verdienen een plek om te wonen. Als overheid pakken we de regie en investeren we in de bouw van studentenkamers. Zodat we die studentenstad blijven waar we zo trots op zijn.

- 1. Studentenhuisvesting niet aan de markt overlaten:** ook studentenhuisvesting willen we niet aan de markt overleveren. We ondersteunen SSH& om nog meer studentenwoningen te bouwen. Ook financieel.
- 2. Doorstroom:** we zorgen voor meer sociale huur, middenhuur en starterswoningen zodat ex-studenten kunnen doorstromen en er meer kamers vrij komen.
- 3. Kamers in plaats van studio's:** voor verhuurders is het financieel te aantrekkelijk om studio's te bouwen in plaats van studentenkamers. Studio's zijn duur en zorgen voor eenzaamheid. Samenwonen met anderen is goedkoper, gezelliger en dus gezonder. Daarom maken we afspraken en regels zodat er meer kamers met gemeenschappelijke voorzieningen worden gerealiseerd.
- 4. Goed verkameren:** de vraag naar studentenkamers kunnen we niet alleen met nieuwbouw oplossen. We onderzoeken hoe we bestaande panden geschikt kunnen maken voor studentenkamers. Uiteraard met behoud van leefbaarheid.
- 5. Goed verhuurderschap:** huisjesmelkers pakken we keihard aan. We continueren het 'Meldpunt goed verhuurderschap' bij de huurteams. Huisjesmelkers die de regels overtreden krijgen een waarschuwing, daarna een boete en kunnen uiteindelijk hun vergunning verliezen.
- 6. Je fiets verdient ook een plek:** verhuurders krijgen de taak om te zorgen voor voldoende

fietsparkeerplekken.

- 7. Ook studenten zitten er warmpjes bij:** veel studentenhuizen in de particuliere sector hebben een laag energielabel. We zorgen ervoor dat ook deze huizen verduurzamen zodat studenten er warm bij kunnen zitten en niet te maken krijgen met torenhoge energiekosten.

DAK- EN THUISLOOSHEID

Door een falend systeem dat vertrouwt op de markt, zijn steeds meer mensen dak- en thuisloos. Het is de taak van de overheid en de samenleving om dakloosheid uit te bannen en om ervoor te zorgen dat als er dak- en thuisloze mensen zijn, zij kunnen rekenen op een menswaardig bestaan.

- 1. Dak- en thuisloze mensen help je met een dak:** dakloosheid is in de kern een woonprobleem, geen zorgprobleem. Wel zien we dat mensen steeds meer zorg nodig hebben naarmate ze langer op straat blijven. Daarom staat Wonen Eerst centraal in onze aanpak. Mensen krijgen eerst een huis en daarna volgt de rest.
- 2. Voorkomen is beter dan genezen:** we investeren in preventie, maken afspraken met corporaties om huisuitzettingen te voorkomen en zorgen ervoor dat jongeren die uitstromen uit de zorg en ex-gedetineerden snel een passende woning krijgen.
- 3. Snelle steun:** mensen die op straat dreigen te belanden moeten zo snel mogelijk effectieve steun krijgen om dakloosheid te voorkomen.
- 4. Wonen met zorg:** met Housing First krijgen dakloze mensen een huis en de zorg en begeleiding die ze nodig hebben. Wanneer de begeleiding kan worden afgebouwd, kunnen mensen blijven wonen in hun eigen huis.
- 5. Alternatieve woonvormen die passen:** we bouwen meer zorgwoningen (Skaeve Huze) en caravans zodat mensen die in een prikkelarme omgeving willen wonen dat ook kunnen.
- 6. Een 'Vangnetplek':** als mensen in een urgente situatie zitten komen ze naar de vangnetplek waar verschillende hulpverleners zijn om direct te ondersteunen. Je kan hier slapen en douchen, je krijgt eten en kan tot rust komen. Van daaruit wordt samen gekeken naar de volgende stap (voorbeeld: huiskamertraject in Arnhem).
- 7. Structurele opvang voor iedereen:** ieder mens verdient menswaardige opvang. Daarom zorgen we voor voldoende opvang, zodat iedereen het hele jaar door een warme en fijne plek heeft om te verblijven. Daarnaast zorgen we toegankelijke plekken in de stad waar dak- en thuisloze mensen kunnen ontspannen en zitten.
- 8. Tussenvoorzieningen:** ook zorgen we voor voldoende voorzieningen waar mensen die economisch dakloos zijn kunnen verblijven, zoals bijvoorbeeld Binder.
- 9. Vrouwenopvang:** er komt meer opvang specifiek voor dakloze vrouwen. Deze is laagdrempelig toegankelijk, zodat vrouwen zich snel veilig kunnen voelen en kunnen ontspannen.
- 10. Extra aandacht voor jongeren en LHBTIQ+-personen:** niet elke opvangplek is veilig voor hen. We zorgen ervoor dat iedereen een warme plek heeft om te verblijven.
- 11. Zo menswaardig mogelijk:** zolang er nog mensen dakloos zijn, moeten we ook zorgen voor een menswaardige stad voor hen. We zorgen voor meer kluisjes, wc's en plekken om te douchen.
- 12. Stop met boetes:** we stoppen met het beboeten van dakloze mensen. Uit tal van onderzoeken blijkt dat het beboeten van deze mensen leidt tot nog meer problemen en dat ze met een grote

schuld beginnen als ze eenmaal een huis hebben gevonden. We creëren multidisciplinaire teams met zorgverleners, GGZ-medewerkers en boa's die zich specialiseren in de problematiek van dak- en thuisloze mensen, en zich voor hen inzetten. Zo zetten we in op preventieve en liefdevolle zorg en ondersteuning.

- 13. Bouwen op organisaties:** er zijn veel organisaties die zich (vrijwillig) inzetten om dak- en thuisloze mensen te ondersteunen. We zorgen ervoor dat deze organisaties meer mogelijkheden hebben om te ondersteunen.
- 14. Oog voor arbeidsmigranten:** dakloze arbeidsmigranten vallen buiten een groot deel van het vangnet. Dit veranderen we. Ook zorgen we ervoor dat bedrijven verantwoordelijk worden voor het goed huisvesten van arbeidsmigranten.
- 15. Vertrouw op mensen:** dak- en thuisloze mensen zijn sterk. We investeren in zelfregie zoals bij het NuNN, zodat mensen hun eigen leven in de hand houden. Er komen meer van dit soort plekken bij die de hele dag open zijn.
- 16. Duidelijkheid voor dak- en thuisloze mensen:** er komt een centraal loket waar dak- en thuisloze mensen terecht kunnen.
- 17. Straathulpcoaches:** we verlengen ons initiatief waarbij mensen met ervaringskennis dakloze mensen kunnen helpen en ondersteunen. We zetten mensen met ervaringsdeskundigheid- of kennis beter in om ons beleid te verbeteren.

BOUWEN!

We moeten blijven bouwen, dat is logisch en hoognodig. Maar dat doen we wel - zoals we al jaren laten zien - doordacht: duurzaam, compact en betaalbaar. En natuurinclusief.

- 1. Groei binnen de stad:** groei vindt binnen de huidige stad plaats. Zo laten we het prachtige landschap om ons heen intact voor natuur, recreatie en uitwaaien.
- 2. Focus op grote projecten:** we blijven onverminderd inzetten op de grote nieuwe woongebieden in onze stad. We maken vaart met Winkelsteeg en Stationsgebied, en zorgen dat de ontwikkelingen in Waalfront en Waalsprong prachtig worden afgerond. Er is ruimte voor kleinere nieuwbouwprojecten, maar deze krijgen een lagere prioriteit.
- 3. Winkelsteeg:** we stomen door met onze ambitieuze plannen voor het gebied tussen kanaal en Goffertpark. Winkelsteeg wordt een groene wijk met veel nieuwe woningen, werkgelegenheid en voorzieningen. Het wordt een levendige verbinding tussen Dukenburg en de andere kant van het kanaal. We onderzoeken ook het aanleggen van een extra fietsverbinding.
- 4. Stationsgebied:** het stationsgebied wordt veel groener, krijgt zijn 19e-eeuwse allure terug en gaat de stad, die door het spoor wordt opgebroken, weer verbinden. Naast een plek om aan te komen, is hier nog voldoende ruimte voor wonen, werken en allerlei voorzieningen: we bouwen hier minstens 2.000 woningen. Nijmegen krijgt weer de toegang die zij verdient.
- 5. Woonfonds:** we maken €20 miljoen beschikbaar voor betaalbaar bouwen in het woonfonds, hiermee subsidiëren we betaalbare woningen die hiermee makkelijker gerealiseerd kunnen worden.
- 6. Betaalbaar:** we bouwen waar behoefte aan is, dat blijven we actief onderzoeken. En wat we ook bouwen: minstens twee derde deel valt in de categorie 'betaalbaar'.
- 7. Sociale huur:** er komen veel meer sociale huurwoningen bij. We zorgen voor minstens 40% sociale huur in onze stad. Bij nieuwbouwprojecten, afhankelijk van de context, houden we minstens 30% aan. We spreken af met wooncorporaties dat ze stoppen met verkoop van

3 sociale huurwoningen.

8. **Middenhuur:** we gaan voor echte middenhuur, dus huurprijzen net boven de sociale huur. Dit leggen we vast in regels, afspraken en bestemmingsplannen. We zorgen dat er minstens 30% middenhuur wordt toegevoegd bij nieuwe projecten.
9. **Betaalbaar kopen:** een huis kopen is niet voor iedereen een doel, maar het mag niet alleen voor rijke mensen zijn. Daarom zorgen we voor voldoende betaalbare koop, waarin we alles op alles zetten om deze betaalbaar te houden, bijvoorbeeld maximale prijsstijgingen.
10. **Volkshuisvesting:** iedereen heeft recht op een betaalbaar huis, maar door de huidige landelijke regels hebben veel mensen geen recht om in een sociale huurwoning te wonen. We blijven actief lobbyen bij het Rijk om te zorgen dat ook mensen die bijvoorbeeld in zorg en onderwijs werken weer in een sociale huurwoning mogen wonen.
11. **Woonopgave combineren:** onze woonopgave willen we nadrukkelijk combineren met andere opgaven, zoals werken, voorzieningen en mobiliteit. De bereikbaarheid met fiets en openbaar vervoer is topprioriteit.
12. **Nabij:** door te intensiveren en functies te mengen, komen reisdoelen dichterbij elkaar te liggen. Verplaatsingen worden korter en we bevorderen dat mensen de auto laten staan en kiezen voor het OV, deelmobiliteit, de fiets of lopen.
13. **Verdichten voor leefbaarheid:** door te verdichten, bedienen de voorzieningen meer mensen en worden ze beter gedragen. Dit zorgt voor kansen om in kwetsbare buurten de leefbaarheid te verbeteren.
14. **Meer dan huizen:** een bouwproject bestaat uit meer dan alleen huizen. Voor een leefbare wijk zijn ook voorzieningen nodig. Daarom hanteren we bij toekomstige bouwprojecten referentienormen voor bijvoorbeeld het aandeel groen, cultuur, maatschappelijke functies en basisvoorzieningen. Zo zorgen we dat iedere wijk een gezonde leefomgeving biedt: groen, schoon, veilig, uitnodigend en autoluw. Er is ruimte voor ontmoetingsplekken, sport en spel, biodiversiteit en schaduw tegen hittestress, én voor gezonde voeding met bijvoorbeeld een moestuin.
15. **Hoogbouw:** Nijmegen ontwikkelt, en hoogbouw past daar prachtig bij. Dit doen we op plekken die daarvoor geschikt zijn, zoals rond de stations.
16. **17.000-22.000 extra woningen:** Nijmegen groeit naar meer dan 200.000 inwoners in 2040, daarom hebben we extra woningen nodig. We zetten in op minstens 17.000-22.000 extra woningen tot 2040.
17. **Rechtvaardige stad:** we maken gemengde wijken, waar mensen met verschillende 'walks of life' samenleven. Zo stimuleren we dat iedereen elkaar in het dagelijks leven kan ontmoeten.
18. **Eisen gebiedsontwikkeling:** bij elke gebiedsontwikkeling worden een- en tweepersoons woningen, deelbare woningen en collectieve voorzieningen verplicht.
19. **Volkshuisvesting:** we willen als gemeente de beste keuzes kunnen maken voor onze inwoners, dus we blijven actief grond verwerven. Ook verkopen we grond mogelijk met korting aan woningcorporaties, wooncoöperaties en andere sociale woonvormen.
20. **Meer inclusieve woningen:** mensen met een beperking of een psychische kwetsbaarheid hebben een aangepaste woning nodig. We bouwen prikkelarme woningen voor mensen met een psychische kwetsbaarheid (goede isolatie) en huizen die geschikt zijn voor visueel beperkten en mensen in een rolstoel. Daarnaast zorgen we ervoor dat de woningen hittestress tegengaan en sociaal toegankelijk zijn, dus toegankelijk voor mensen met een beperking die op bezoek willen komen. Belangenorganisaties en cliëntenraden helpen ons hierin de goede beslissingen te nemen.

- 21. Rolstoel-plus:** we zorgen voor voldoende rolstoel-plus-woningen, inclusief woningen voor gezinnen, met vlotte doorstroming.
- 22. Levensloopbestendig wonen:** we bouwen zoveel mogelijk levensloopbestendig. Zodat mensen zo lang mogelijk in hun eigen huis kunnen blijven wonen.
- 23. Meer voor ouderen:** de gemeente gaat meer bouwen speciaal voor ouderen, zoals de Knarrehofjes. Bij deze woningen organiseren we wijkverpleging en maatschappelijk werk. Zo is er zorg voor iedereen, niet meer zorg specifiek voor één individu, maar voor het hele complex. Zo bouwen we tegelijkertijd een structuur waar ouderen elkaar kunnen ontmoeten.
- 24. Meergeneratiewoningen:** we bouwen meergeneratiewoningen (intergenerationeel). Zodat jonge en oudere generaties samen kunnen leven. Waarbij ruimte is voor het individu en voor het collectief. En waar zorg verleend kan worden (fysiek en mentale zorg) en voorzieningen zijn, plekken om te ontmoeten en elkaar te helpen. Ook intergenerationeel wonen binnen bestaande kavels wordt gestimuleerd en verder onderzocht.
- 25. Circulair bouwen:** natuurinclusief en circulair bouwen wordt de norm. In 2030 is minimaal de helft van het bouw materiaal circulair.

WOONOMGEVING

We zien de openbare ruimte als gedeelde, sociale ruimte die fijn en toegankelijk is voor iedereen. Daarom moet de auto echt minder dominant worden en komt er meer ruimte voor lopen, fietsen, verblijven, ontmoeten, spelen én groen.

- 1. Openbare ruimte voor iedereen:** we horen veel zorgen over veiligheid en veiligheidsgevoel van vrouwen en LHBTIQ+'ers. Daar brengen wij verandering in. We betrekken hun inzichten daarom nadrukkelijk bij projectontwikkeling.
- 2. Samenspeeltuinen:** we willen zoveel mogelijk speeltuinen veranderen in 'samenspeeltuinen' met veel groen. Met een divers en uitdagend aanbod en met aanpassingen waardoor alle kinderen met plezier samen kunnen spelen.
- 3. Plek voor ontmoeting:** er komen meer (niet-commerciële) plekken voor ontmoeting en samenzijn in de openbare ruimte. Op pleinen en in parken, maar ook in woonstraten.
- 4. Veilige en toegankelijke openbare ruimte:** iedereen moet zich veilig en prettig door de stad kunnen bewegen. Daarom zorgen we voor goede straatverlichting, brede en obstakelvrije voetpaden en toegankelijke ontmoetingsplekken binnen én buiten.
- 5. Gezonde leefomgeving:** de gemeente zet in op een gezonde leefomgeving omdat dit de basis vormt voor een gezond leven. We zetten we in op een gezond (binnen)milieu, een gezonde voedselomgeving, een groene en klimaatbestendige omgeving en we creëren ruimte voor voorzieningen en ontmoetingen in de wijk.
- 6. Watertappunten:** we willen watertappunten op plekken waar mensen samenkomen. Dus bij speelpleinen, scholen, parken en in de binnenstad.
- 7. Ontmoetingsplekken voor jongeren:** skateparken, buurthuizen, jeugdhonken, voetbalpleintjes en plekken om te 'hangen': onvoorspelbare, gedeelde ruimtes waar jongeren mogen vallen en opstaan, zich mogen vervelen en leren om te gaan met elkaar. Plekken die niet digitaal zijn, noch thuis, noch op school of op het werk. Plekken waar ze kwetsbaar mogen zijn. Plekken waar ze ongedwongen sociaal volwassen worden, waar ze gemist worden als ze er niet zijn, waar ze ertoe doen.
- 8. Sportplekken dichtbij:** we zetten ons in voor meer laagdrempelige sportplekken voor jongeren

in alle wijken. Denk daarbij aan veelzijdige grasveldjes in parken waar ze kunnen voetballen of (natuur)speeltuinen.

9. Alternatieve straatinvulling: in plaats van geparkeerde auto's maken we ruimte voor andere invullingen. We hebben al vijftien 'ruimtemakers' geïntroduceerd. Deze kunnen door een meerderheid van straatbewoners worden aangevraagd om één parkeerplaats te veranderen in een fietsenstalling, een moestuintje of een ontmoetingsbankje. Dit initiatief willen we uitbreiden.

10. Voor en door bewoners: mensen moeten zich thuis kunnen voelen in hun buurt. Dat lukt het best als zij de wijk zelf mee vormgeven. Daarom zorgen we er bij nieuwe bouwprojecten vanaf het begin voor dat bewoners elkaar leren kennen en meebeslissen over zaken als groen, ontmoetingsplekken en onderhoud. Ook in bestaande buurten ondersteunen we bewoners om samen hun leefomgeving te versterken, bijvoorbeeld door buurtdagen en feesten te organiseren. Zo ontstaat sociale cohesie, verbondenheid en de bereidheid om er voor elkaar te zijn.

11. Iedereen aan tafel: bij de ontwikkeling van nieuwe leefgemeenschappen geven we zowel bewoners als woningzoekenden een stem. We kijken daarbij naar hun behoeften, naar wat werkt op de lange termijn en nemen steeds de belangen van toekomstige generaties mee.

INCLUSIEVE STAD

Nijmegen is een stad van iedereen. We geloven dat verbinding verschillen overbruggt en wederzijds begrip vergroot. Samenleven doe je samen. We geven aandacht aan alle bewoners, en hebben daarbij bijzondere aandacht voor kwetsbare bewoners. We richten ons op kwetsbare doelgroepen en streven naar rechtvaardigheid en een duurzame oplossing voor problemen bij mensen en in de wijk. De oplossing is vaak heel dichtbij: draagvlak tussen bewoners en organisaties wordt vaak in de wijk gerealiseerd.

ANTIRACISME EN ANTIDISCRIMINATIE

Er is in Nijmegen geen plek voor racisme, homo- en transfobie, islamofobie, antisemitisme of welke vorm van discriminatie dan ook. De gemeente neemt een actieve rol en stelt daarbij een duidelijke norm. Discriminatie heeft gevolgen en etnisch profileren accepteren we niet.

- 1. Discriminatie heeft gevolgen:** racisme en discriminatie blijven niet zonder gevolgen. Bedrijven, organisaties of individuen die discrimineren of dit faciliteren, zoals kroegen of verhuurders, worden door de gemeente aangesproken en aangepakt.
- 2. Tegen etnisch profileren:** etnisch profileren accepteren we niet. Niet binnen de gemeentelijke organisatie noch bij de politie. We gaan het tegen door bewustwording en trainingen voor medewerkers, daarnaast maken we heldere regels. We stimuleren de politie om hetzelfde te doen.
- 3. SchoolsOUT doorzetten:** uit onderzoek van de gemeente blijkt dat de acceptatie van LHBTIQ+-personen in Nijmegen, net als in de rest van de wereld, voor het eerst in jaren weer achteruitgaat. Daarom intensiveren we het succesvolle programma SchoolsOUT, het succesvolle emancipatieprogramma over LHBTIQ+-personen, seksuele oriëntatie en genderidentiteit op alle Nijmeegse scholen.
- 4. Programma tegen discriminatie:** samen met scholen, sportverenigingen, maatschappelijke organisaties en anderen maken we werk van een programma tegen racisme en discriminatie, waarbij de methode van SchoolsOUT als inspiratie dient.
- 5. Actieplan discriminatie:** we starten, naar voorbeeld van Utrecht en Amsterdam, met een actieprogramma tegen de toenemende discriminatie en uitsluiting van Nijmegenaren met een Islamitische achtergrond.
- 6. Melding- en aangiftebereidheid:** we blijven doorgaan met campagne om de melding- en aangiftebereidheid van racisme en discriminatie te vergroten.
- 7. Meldingen zijn ernstig:** we nemen meldingen van racisme en discriminatie serieus. We luisteren naar de ervaringen van mensen en vertrouwen op hun verhaal, en leggen de bewijslast niet bij hen neer. We zien erop toe dat melders van racisme en discriminatie zich ten alle tijden serieus genomen voelen. We vragen de Nijmeegse politie dit ook te doen zodat er passende maatregelen genomen kunnen worden tegen overtreders.
- 8. Antiracisme, aanpak en preventie:** we investeren in de antidiscriminatievoorziening Vizier. We vergroten de bekendheid en het takenpakket van de organisatie. Naast haar taak als meldpunt en individuele ondersteuning treedt de organisatie proactief op om discriminatie te signaleren en meldingen op te pakken. Vizier gaat daarnaast, samen met bijvoorbeeld de Nijmeegse ombudsman, aan de hand van meldingen actief aan de slag om toekomstige discriminatie te voorkomen.
- 9. Geen racisme op de werkvloer:** op de werkvloer moeten racisme en discriminatie actief bestreden worden. We maken professionals meer bewust van dit onderwerp en grijpen juridisch stevig in waar dat nodig is.
- 10. DIG-beleid:** diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid zijn voorwaarden om discriminatie structureel terug te dringen. Organisaties die subsidie krijgen of opdrachten uitvoeren voor de gemeente moeten aantoonbaar beleid voeren voor diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid, en tegen discriminatie. Dit geldt ook bij aanbestedingen en bij diensten of producten die de gemeente afneemt.
- 11. Streng op de loonkloof:** vrouwen en andere minderheden moeten evenveel betaald krijgen. We onderzoeken als gemeente hoe groot de loonkloof in de eigen organisatie is, en dichten deze. Dit dragen we actief uit in de stad in het algemeen en naar organisaties waar we een

band mee hebben in het bijzonder.

- 12. Geen discriminerende algoritmes:** als er algoritmes worden gebruikt voor gemeentebestuur moeten deze worden getoetst op nadelige effecten zoals discriminatie of privacy schendingen. Nijmegen trekt lessen uit de pilot met het nationale algoritmeregister en blijft zich inspannen voor maximale transparantie van gebruikte algoritmes.
- 13. Gemeente geeft het goede voorbeeld:** mensen die voor of namens de stad werken, worden getraind op inclusief handelen. Er wordt een aanpak ontwikkeld tegen institutioneel racisme en discriminatie. Het doel hiervan is om zichtbaar te maken of en hoe op verschillende (beleids) terreinen ongelijkheid in de hand wordt gewerkt en dit aan te pakken.

DIVERSITEIT, INCLUSIE EN GELIJKWAARDIGHEID

Diversiteit erkennen is de eerste stap richting een inclusieve stad. We laten zien dat we van elkaar leren als we nieuwsgierig zijn naar deze verschillen en dat deze nieuwsgierigheid de gelijkwaardigheid bevordert. We werken aan een samenleving die toegankelijk, betaalbaar, veilig en kansrijk is, waar iedereen gelijke kansen heeft en gelijk behandeld wordt.

Nijmegen maakt actief ruimte voor iedereen die zich identificeert als LHBTIQ+. Juist nu ruimte voor queer personen in Nederland en elders in de wereld onder druk staat, ondersteunen we des te meer lokale organisaties in hun activiteiten voor en door de regenbooggemeenschap.

- 1. We realiseren een regenboogmonument:** een plek waar de rijke geschiedenis van de Nijmeegse regenbooggemeenschap zowel gevierd als herdacht kan worden.
- 2. Diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid binnen de gemeentelijke organisatie zijn een prioriteit:** er komen concrete doelstellingen zodat de organisatie, op alle niveaus, minstens een afspiegeling is van de Nijmeegse samenleving. Dit doen we door quota, ruimte maken voor talent uit de eigen organisatie en te investeren in gelijke kansen voor groei binnen de organisatie. We laten ons inspireren door landelijke adviezen en instrumenten, zoals de barometer culturele diversiteit, en vertalen deze naar de Nijmeegse situatie en ambitie.
- 3. In Nijmegen wordt aan transrechten niet getornd:** onafhankelijk van landelijke wetgeving en de gegevens in de gemeentelijke basisadministratie maken we het mogelijk dat mensen worden aangesproken en behandeld zoals zij dat zelf willen.
- 4. Genderinclusieve gemeente:** de gemeente vraagt niet onnodig naar genderidentiteit (alleen wettelijk) en gebruikt genderinclusieve aanspreekvormen.
- 5. Diverse levens:** in Nijmegen laten we het aan mensen zelf over hoe en met wie ze hun leven vormgeven. Denk bijvoorbeeld aan meeroudergezinnen, polyamoreuze relaties en natuurlijk alleenstaanden. We vragen andere organisaties in de stad, zoals zorgorganisaties en scholen om dit ook uit te dragen en toe te passen.
- 6. Diverse gezinnen:** gezinnen bestaan in alle soorten en maten. Naast het 'klassieke' gezin bestaan eenoudergezinnen, samengestelde gezinnen en regenbooggezinnen. We zorgen dat we hier in ons beleid, communicatie en uitvoering rekening mee houden. En ook hier vragen we scholen en andere maatschappelijke partners dit ook te doen.
- 7. 'Third spaces':** de gemeente ondersteunt zogenaamde third spaces. Dat zijn openbare plekken, zoals bibliotheken, buurthuizen en speeltuinen waar iedereen mee kan doen, los van culturele achtergrond, gender, financiële situatie of gezondheid.
- 8. Inclusief samenleven:** inclusie gaat over het omarmen van verschillen en vieren van ieders identiteit. De gemeente ondersteunt verschillende gemeenschappen in Nijmegen actief en

financieel voor het organiseren van activiteiten die dit bewerkstelligen. We juichen initiatieven die door gemeenschappen zelf worden ontplooid toe.

9. Sekswork is werk: daarom behandelen we in Nijmegen sekswerkers hetzelfde als andere zelfstandigen. Samen met sekswerkers zelf gaan we aan de slag om sekswork te decriminaliseren en te destigmatiseren.

10. Sekswork vanuit thuis: we maken beleid, naar voorbeeld van Utrecht, dat thuissekswork mogelijk maakt.

11. De tippelzone blijft open: Nijmegen heeft als laatste stad in het land nog een tippelzone, met beveiliging en huiskamer. Dit betekent een veilige plek voor straatsekswerkers om hun werk te doen, waar ze makkelijk toegang hebben tot zorg, ondersteuning en elkaar.

GEDEELD VERLEDEN, GEDEELDE TOEKOMST – ERFGOED

Als oudste stad van Nederland erkennen we ons verleden. We vergroten het bewustzijn van ons koloniale en slavernijverleden en het feit dat dit verleden de basis vormt van hoe onze stad er nu uitziet. Denk aan de statige panden die het straatbeeld bepalen. Erfgoed draagt bij aan de identiteit van onze stad en de verbondenheid van Nijmegenaren. Het illustreert wie we zijn en waar we vandaan komen.

1. Slavernijverleden van Nijmegen: het onderzoek “Nijmegen en Slavernij” uit 2023 blijft het startpunt van een doorlopend gesprek over de rol van onze stad in ons koloniale- en slavernijverleden. Op middelbare scholen krijgt dit onderwerp ook aandacht.

2. De gemeente neemt verantwoordelijkheid: de gemeente onderzoekt op welke manier zij haar verantwoordelijkheid kan nemen om recht te doen aan dit verleden. Dit doet ze samen met inwoners met een geschiedenis uit de voormalige Nederlandse koloniën en nabestaanden van slaafgemaakten. Daarin zit expliciet de mogelijkheid tot het maken van excuses.

3. Onderbelichte geschiedenis zichtbaar maken: we maken het mogelijk dat gemeenschappen van wie de geschiedenis onderbelicht is gebleven ook een plek krijgen in het straatbeeld, in de stad. Hierbij geven we deze gemeenschappen een actieve rol. We denken met name maar niet uitsluitend aan gastarbeiders, Molukkers en woonwagenbewoners. We staan bij hen stil bij activiteiten in de stad.

4. Keti Koti wordt een officiële Nijmeegse feest- en herdenkingsdag: de gemeente geeft al haar medewerkers de mogelijkheid deze dag vrij te nemen en we activeren onze samenwerkingspartners dit ook te doen.

5. Straatnamen die ertoe doen: we kiezen straatnamen om mensen te eren die daadwerkelijk het eren en herinneren waard zijn. Bijvoorbeeld Nijmeegse vrouwen die zijn vervolgd voor Hekserij en mensen die in verzet kwamen tegen onderdrukking.

6. Dekoloniseren van de publieke ruimte: samen met de stad, inwoners en organisaties, onderzoekt de gemeente hoe en welke namen kunnen worden voorzien van de juiste context of gewijzigd. Namen die verwijzen naar het koloniale en slavernijverleden, van bijvoorbeeld straten en scholen.

7. Nijmeegse historie laten zien: het Huis van de Nijmeegse Geschiedenis in de Mariëburgkapel blijft dé plek waar we de Nijmeegse historie in verhalen vertellen en met exposities illustreren. We blijven hen ondersteunen.

8. We maken ons verleden zichtbaar in het straatbeeld: door verwijzingen, symbolen en andere verhalen, denk bijvoorbeeld aan De Brandgrens, Stolpersteine en historische muurschilderingen.

TOEGANKELIJKHEID

Toegankelijkheid gaat over Nijmegen als stad waar iedereen zonder belemmeringen kan meedoen. Het gaat om fysieke toegankelijkheid van gebouwen en openbare ruimte, maar ook om cultuur, sport en digitale inclusie. Het VN-verdrag Handicap is hierbij leidend.

Fysiek toegankelijk

- 1. De openbare ruimte wordt verder verbeterd:** zodat iedereen zich er vrij kan bewegen. Brede, obstakelvrije stoepen zijn de norm. Terrassen, deelscooters en fietsen worden zo geplaatst dat de doorgang altijd vrij blijft.
- 2. We stimuleren aanpasbaar en levensloopbestendig bouwen:** zodat woningen geschikt zijn of eenvoudig geschikt te maken zijn voor mensen met een beperking of chronische ziekte. Bij nieuwbouw en renovatie is fysieke toegankelijkheid verplicht.
- 3. Het openbaar vervoer wordt verder toegankelijk gemaakt:** met speciale aandacht voor de nieuwe stationsomgeving. Samen met partners zorgen we voor liften, hellingbanen, duidelijke bewegwijzering en rustplekken.
- 4. Geen defecte liften:** bij defecte liften zorgen we voor snelle reparatie en duidelijke alternatieve routes.
- 5. Ook de horeca in de binnenstad wordt toegankelijker:** we hebben al een subsidie voor het bevorderen van toegankelijkheid, maar samen met ondernemers en erfgoedexperts blijven we zoeken naar meer oplossingen, zoals mobiele hellingbanen en gedeelde toegankelijke toiletten op de begane grond.
- 6. Sportaccommodaties en zwembaden toegankelijk:** deze locaties worden fysiek toegankelijk gemaakt. We blijven initiatieven als Uniek Sporten ondersteunen en zorgen in parken en wijken voor rolstoeltoegankelijke speel- en beweegplekken.
- 7. Design for all:** toegankelijkheid is en blijft uitgangspunt en randvoorwaarde bij het ontwerpen van de openbare ruimte en in bouwprojecten. Alle gemeentelijke plannen en beleid worden nu getoetst aan het VN-verdrag Handicap. Daarnaast blijven we gebruikmaken van ervaringsdeskundigen.
- 8. Fonds voor toegankelijkheid:** we richten een Toegankelijkheidsfonds op waarmee ondernemers, culturele instellingen en sportclubs fysieke drempels kunnen wegnemen. We ondersteunen ondernemers, huisartsen, sportclubs om hun locatie toegankelijker te maken voor mensen met een beperking.
- 9. Toegankelijke stad:** openbare plekken, zoals recreatieve plekken, hebben een houten of versteend pad waar rolstoelers gebruik van kunnen maken. We onderzoeken ook hoe we het water in onze stad toegankelijk kunnen maken voor iedereen.

Sociaal toegankelijk

- 1. Verkiezingen in Nijmegen voor iedereen toegankelijk:** iedereen moet kunnen stemmen, zonder drempels. Daarom zijn alle stembureaus fysiek toegankelijk, maar we zorgen ook voor duidelijke, begrijpelijke uitleg over hoe stemmen werkt, bijvoorbeeld met heldere informatie over het stembiljet en de stemprocedure. Zo maken we verkiezingen ook toegankelijk voor mensen met een verstandelijke beperking.
- 2. Cultuur en evenementen worden toegankelijker gemaakt:** bij vergunningverlening nemen we altijd toegankelijkheidseisen op en we stellen subsidie beschikbaar om drempels weg te nemen.

- 3. Toegankelijkheid moet zichtbaar en vindbaar zijn:** we ondersteunen de app 'Ongehinderd' waarop horecagelegenheden aangeven hoe toegankelijk zij zijn en waar toegankelijke toiletten in de stad te vinden zijn. We blijven hier verbeteringen in opzoeken en stimuleren meer partijen zich aan te sluiten.
- 4. Ervaringsdeskundigheid blijft onmisbaar:** we vergroten de formele rol van ervaringsdeskundigheid binnen en buiten de gemeente, denk bijvoorbeeld aan het zelfregiecentrum dat gevraagd en ongevraagd advies en verslag aan de gemeente uitbrengt.
- 5. Divers ervaringsdeskundig:** de gemeente gaat meer ervaringsdeskundigen (mensen met een beperking, mensen met een psychische kwetsbaarheid maar ook mensen met een multiculturele achtergrond) binnen de gemeente laten werken, bijvoorbeeld als beleidsadviseur. Zo is er meer ervaringskennis binnen de gemeente. Dit binnen de mogelijkheden van de betreffende persoon.
- 6. Vertegenwoordiging voor mensen met een beperking:** we ondersteunen organisaties die mensen met een beperking vertegenwoordigen, ook financieel. Zo waarborgen we dat ze hun taken in het kader van het VN-verdrag Handicap uitvoeren. Denk ook het uitvoeren van campagnes en advies aan toegankelijke websites en communities voor lokale organisaties en bedrijven.
- 7. Duidelijke communicatie:** gemeente vergemakkelijkt informatie en maakt deze makkelijker vindbaar op haar website voor verstandelijk beperkte en kwetsbare mensen. Zo weten ze dat ze een beroep kunnen doen op een cliëntondersteuner van de gemeente.

CULTUUR, SAMENLEVEN EN DEMOCRATIE

Waar mensen samenleven delen ze hun culturen. Goed samenleven zorgt voor wederzijds begrip, respect en acceptatie. Kunst en cultuur draagt bij aan leefbaarheid: mensen worden er gelukkig en gezonder van en versterkt sociale cohesie. In 2030 is Nijmegen een stad waar inwoners samen beslissen over plannen en budgetten, waar ideeën uit de wijk zichtbaar terugkomen in beleid en waar iedereen zich betrokken voelt bij de politiek. Zo bouwen we aan een levende democratie waarin inwoners niet alleen een stem hebben, maar ook invloed, eigenaarschap en vertrouwen. Nijmegen wordt daarmee een stad die voorop loopt in democratische vernieuwing, een stad die we samen maken.

KUNST EN CULTUUR

Cultuur maakt Nijmegen levendig en aantrekkelijk. Van theater tot street art, van nachtcultuur tot amateurkunst: het culturele leven verbindt mensen en biedt ruimte voor expressie, ontmoeting en talentontwikkeling. GroenLinks Nijmegen gelooft dat cultuur een basisvoorziening is die toegankelijk moet zijn voor iedereen. Daarom investeren we stevig en structureel in cultuur, met oog voor groei, inclusie, duurzaamheid, vernieuwing, toegankelijkheid en participatie. Omdat Nijmegen gelooft in de kracht van cultuur wil Nijmegen in 2033 Europese Culturele Hoofdstad worden; wij ondersteunen die missie.

Een sterke culturele sector

- 1. Structureel investeren:** we investeren in cultuur. Onze cultuurbegroting groeit mee met de stad en haar inwoners.
- 2. Nachtcultuur als volwaardig onderdeel:** nachtcultuur is óók cultuur. We zorgen voor een laagdrempelige subsidieregeling, maken ruimte voor experimentele initiatieven in de nacht en faciliteren een nieuwe nachtbroedplaats voor makers en organisatoren.
- 3. Professionaliseren van cultuurveld:** we ondersteunen het veld ook bij het professionaliseren, bijvoorbeeld marketing en communicatie, publiekswerking, fair practice, de makerspraktijk en het vergroten van de eigen inkomsten. De Cultuuracademy speelt hier een belangrijke rol.
- 4. Good governance:** verjonging en diversiteit in raden van toezicht en besturen zijn een aandachtspunt in het culturele veld. We faciliteren een structureel programma om nieuwe mensen hiervoor 'op te leiden'.
- 5. Fair pay is fair pay:** wanneer we, zeer terecht, verwachten dat culturele organisaties hun artiesten en personeel eerlijk betalen, moeten subsidies daar voldoende ruimte voor geven. Dat is fair pay. Daarnaast moeten onze subsidies ook meegroeien met de stijgende kosten.
- 6. Digitale transformatie:** we ondersteunen de digitale transformatie van de culturele sector en stimuleren innovatie in presentatie, productie en publieksbereik.
- 7. Duurzame cultuursector:** we zetten stevig in op verduurzaming van de culturele sector, ook bij evenementen. We passen duurzame normen en maatregelen toe in beleid en praktijk, bijvoorbeeld in het energieverbruik of in de catering en in de bereikbaarheid en toegankelijkheid.
- 8. Ruimte voor nieuwkomers:** we maken ruimte voor nieuwe organisaties en instellingen in onze subsidieregelingen, zodat nieuwe stemmen en perspectieven de culturele sector kunnen verrijken.

Culturele voorzieningen

- 1. Verbouwing Valkhofmuseum:** we realiseren de verbouwing van het Valkhofmuseum, zodat dit culturele icoon een toekomstbestendige plek wordt voor kunst, historie en publiek.
- 2. Laagdrempelig en moderne stadsschouwburg:** we investeren in een laagdrempelige, moderne stadsschouwburg met een uitnodigende publieke ruimte waar cultuur en ontmoeting samenkomen. Een plek waar makers van verschillende disciplines terechtkunnen.
- 3. De Lindenberg vernieuwt:** de nieuwe Lindenberg krijgt een passende plek, het huidige gebouw voldoet niet meer. Herhuisvesting doen we op de huidige plek, zo duurzaam mogelijk. Ze gaan hier samen met maatschappelijke partners. Zo ontstaat een cultureel cluster waar welzijn en cultuur samenkomen.
- 4. Wereldmuseum in Nijmegen:** we ondersteunen de zoektocht naar een plek in de stad van het

Wereldmuseum, een plek waar ruimte is voor perspectieven en dialoog.

- 5. Nieuw cultureel hart voor Dukenburg:** het oude zwembad in Meijhorst wordt omgevormd tot een nieuwe culturele voorziening. Via een open uitvraag geven we partijen uit de stad de kans hier invulling aan te geven. De gemeente ondersteunt dit.
- 6. Uitbreiding bibliotheken:** er komt een nieuwe bibliotheek in Nijmegen-Noord, we vernieuwen de bibliotheek in Zwanenveld. Bibliotheken zijn ontmoetingsplekken, huizen van de democratie en dragen bij aan sociale cohesie. Taal en cultuur brengen we dichterbij de mensen.

Toegankelijkheid en participatie

- 1. Verschillende doelgroepen, gedeelde kracht:** we zien het als een kracht dat verschillende culturele plekken verschillende doelgroepen bedienen. We ondersteunen het veld met gezamenlijk publieksonderzoek, zodat instellingen elkaar kunnen versterken en beter kunnen inspelen op de behoeften van alle Nijmegenaren. We dagen de culturele organisaties uit om te programmeren mét hun publiek, in plaats van alleen maar voor hun publiek.
- 2. Toegankelijke ticketprijzen:** 'pay what you can' is een voorbeeld van hoe kunst en cultuur voor een groter publiek toegankelijk worden. We stimuleren dergelijke concepten, zodat meer Nijmegenaren toegang krijgen tot kunst en cultuur.
- 3. Ruimte voor amateurkunst:** we versterken de positie van amateurkunst in de stad en zorgen voor voldoende plekken om te leren, te oefenen en te presenteren. Talentontwikkeling voor iedereen! Cultuurparticipatie is gezond en dat willen we meer zichtbaar maken. De Nijmeegse amateurkunstenaars vormen een motor voor de stedelijke culturele sector.
- 4. Cultuureducatie op school:** we willen dat alle kinderen cultuur kunnen maken én bezoeken. Cultuureducatie is onmisbaar in het lesprogramma. Minimaal één cultureel bezoek per jaar wordt onderdeel van het curriculum. We streven naar 100% 'Bibliotheek op School' en zorgen dat ieder kind regelmatig in aanraking komt met cultuur, van theater en dans tot en met museum en ateliers. Een integrale aanpak is wenselijk.

Maatschappelijke kracht van cultuur

- 1. Cultuur als basis in stedelijke ontwikkeling:** bij nieuwe gebiedsontwikkelingen nemen we cultuur vanaf het begin mee als basisvoorziening. We ontwikkelen referentienormen voor cultuur bij stedelijke uitbreiding, zodat nieuwe wijken ook worden voorzien van culturele plekken. Dit draagt bij aan placemaking en leefbaarheid.
- 2. Street-art en kunst in de openbare ruimte:** onze stad wordt mooier door kunst in de openbare ruimte. Maar dat is niet alles, kunst verbindt mensen. In nieuwe wijken wordt 1% van de gemeentelijke kosten voor infrastructuur besteed aan kunst in de openbare ruimte, ook bij gemeentelijke bouwprojecten reserveren we 1%. Kunstenaars worden gevraagd zich te laten inspireren door de omgeving en de mensen die er wonen en daarmee in contact te treden en samen te werken.
- 3. Nijmegen Culturele Hoofdstad 2033:** na een enthousiast startschot gaan we keihard aan de slag om Nijmegen culturele hoofdstad van Europa te maken in 2033 en bereiden ons hierop voor met de sector. Met de regio (inclusief Arnhem en Elzevir) en de provincie zorgen we voor een breed maatschappelijk draagvlak. We maken hier ook financiën voor vrij. Culturele hoofdstad is een uitgelezen kans voor versterking van de sociale basis en de brede welvaart. Het is daarnaast een fantastische impuls voor de nieuwe wijken en woongebieden in onze stad. Bovendien vergroot het de bekendheid van Nijmegen als een internationale, sociale en groene kennisstad.
- 4. Cultuur als onderdeel van de sociale basis:** we erkennen cultuur als onderdeel van de

sociale basis en nemen het structureel mee in het sociaal beleid. Cultuur verbindt en cultuur informeert de verschillende maatschappelijke groepen in de stad en in de wijken over elkaar, over de ander.

- 5. Samenwerking met andere domeinen:** kunst en cultuur dragen bij aan maatschappelijke vraagstukken zoals klimaat, welzijn en zorg. Deze samenwerking is vanzelfsprekend, maar we zien dat financiering vooral vanuit de cultuurpot gebeurt. We zetten in op een ruimer budget voor kunst en cultuur, waarbij cofinanciering vanuit andere domeinen de norm wordt.

Ruimte voor makers – talentontwikkeling

- 1. Plekken voor makers:** we creëren meer ruimte voor makers, onder andere via het faciliteren van broedplaatsen en ‘regelloze ruimtes’. Makers verdienen plekken waar ze kunnen groeien en experimenteren.
- 2. Betaalbaar maken:** we bouwen meer betaalbare ateliers, herbestemmen bestaande gebouwen en maken ruimte voor repetitieruimtes en makersplekken, zodat kunstenaars en artiesten hun werk kunnen blijven doen.
- 3. Talentontwikkeling:** we investeren in een infrastructuur die talentontwikkeling mogelijk maakt en ondersteunen jonge makers in hun eerste stappen binnen de sector.

5

DE HUISKAMER VAN DE WIJK – NIEUWE STIJL

Mensen leven steeds meer langs elkaar heen. Waar buurten vroeger vanzelfsprekende ontmoetingsplekken hadden, verdwijnen die langzaam. Verenigingen staan onder druk, gebouwen worden niet altijd benut en steeds meer mensen voelen zich alleen. Zonder nieuwe keuzes raken we verder verdeeld in bubbels.

Wij kiezen voor een ander pad. Voor sterke wijken waar ontmoeting en verbondenheid weer vanzelfsprekend zijn. Daar horen ‘Huiskamers van de wijk – nieuwe stijl’ bij. Geen anonieme gebouwen, maar warme plekken die van, voor en door bewoners zijn. De huiskamer van de wijk is een tweede thuis. Een plek waar je samen sport, cultuur maakt, leert of gewoon een kop koffie drinkt. Waar jongeren ruimte krijgen om zich te ontwikkelen, waar ouderen terecht kunnen voor ontmoeting en zorg, en bewoners samen hun wijk vormgeven. Voorbeelden als De Broederij en het Wijkatelier in Lindenholt laten zien hoe krachtig dit kan zijn: bewoners geven samen betekenis aan hun buurt en bouwen aan vertrouwen. De huiskamer is het kloppend hart van de wijk.

- 1. Huiskamers in alle wijken – nieuwe stijl:** in 2030 heeft elke wijk een Huiskamer van de wijk – nieuwe stijl: beheerd door bewoners, ondersteund door de gemeente en afgestemd op de behoeften van de wijk.
- 2. Bewoners aan het roer:** bewoners hebben letterlijk de sleutel in handen. Zij bepalen het aanbod en de openingstijden, ook 's avonds en in het weekend. Zo sluiten de huiskamers aan bij de leefwereld van de wijk.
- 3. Toegankelijk en uitnodigend:** een symbolische prijs voor koffie en thee, een veilige plek waar iedereen welkom is en waar ontmoeting centraal staat.
- 4. Ontwikkelen en verbinden:** elke huiskamer biedt standaard ruimte voor taal- en cultuurlessen, culturele, creatieve en sportieve activiteiten, en programma's die groepen met elkaar verbinden. Iedereen moet er zijn plek kunnen vinden.
- 5. Duurzaam en gezond:** de huiskamers worden groen en toekomstbestendig ingericht, met

ruimte voor Repair Cafés, dealkasten en buurtmoestuinen. Zo brengen we duurzaamheid en ontmoeting samen.

- 6. Hulp dichtbij:** buurtteams, vrijwilligers en (culturele) makers hebben een centrale rol in het bijstaan van buurtbewoners; van digitale hulp tot zorg en welzijn, van samen repareren tot samen organiseren.

EEN STERKE DEMOCRATIE

We geloven in een democratie die gebouwd is op vertrouwen. Inwoners krijgen ruimte om hun ideeën tot leven te brengen, verantwoordelijkheid te nemen voor hun omgeving en samen keuzes te maken die ertoe doen. Bewoners staan niet aan de zijlijn: zij bouwen actief mee. Daarbij erkennen we de kracht van de netwerken die onze stad rijk is: wijkraden, migrantenorganisaties, gemeenschappen, straat- en buurtinitiatieven, vrijwilligersgroepen en informele communities van bewoners die zich inzetten voor hun buurt. Zij zijn onmisbaar voor een samenleving waarin mensen zich gezien en gehoord voelen.

- 1. Sterke bewonersrechten:** we geven inwoners vier duidelijke rechten: het uitdaagrecht, voorstelrecht, proefrecht en toetsrecht. Daarmee kunnen bewoners taken van de gemeente overnemen, eigen plannen indienen, nieuwe ideeën uitproberen en projecten beoordelen.
- 2. Inwoners aan het stuur bij belangrijke keuzes:** bij grote thema's, zoals klimaat en leefbaarheid, organiseren we inwonersberaden waarvan de adviezen meetellen. Daarnaast gaat een deel van het gemeentebudget rechtstreeks naar bewoners, die via wijkbudgetten samen beslissen hoe dit in hun wijk wordt besteed.
- 3. Samenwerken met netwerken en initiatieven:** wijkraden, migrantenorganisaties, zelforganisaties en informele initiatieven zijn vaste partners van de gemeente. Bewonersinitiatieven die zich bewezen hebben, krijgen structurele steun in plaats van losse subsidies.
- 4. Iedereen kan meedoen:** ook stille stemmen tellen mee. We zetten extra stappen om bewoners te bereiken die nu vaak minder gehoord worden, zoals jongeren, laaggeletterden en inwoners met een migratieachtergrond. De gemeente koppelt altijd terug wat er met hun ideeën is gedaan, zodat iedereen ziet dat het verschil maakt.
- 5. Vernieuwende participatievormen:** niet iedereen voelt zich thuis in vergaderingen. Daarom gebruiken we andere manieren om inwoners te betrekken: een digitaal platform voor ideeën, wijkwandelingen om samen de buurt te bekijken, kunst en verhalen om ervaringen te delen. Zo wordt meedoen makkelijker en leuker voor iedereen.
- 6. Pal voor het demonstratierecht:** de gemeente biedt ruimte aan iedereen om volwaardig van het demonstratierecht gebruik te maken. Onrust, hinder of tegenacties zien wij in de basis niet als reden tot een demonstratieverbod.
- 7. Politie én demonstranten:** de gemeente onderhoudt contact met organisatoren van demonstraties en zorgt voor een goede verbinding tussen de politie en demonstranten, zodat demonstraties in goede banen worden geleid.
- 8. Meldpunt politie:** klachten over de politie worden op dit moment behandeld dóór de politie, de gemeente introduceert daarnaast een meldpunt voor klachten en feedback over de politie om de drempel om het aan te kaarten voor slachtoffers van bijvoorbeeld politiegeweld lager te maken.

EEN VEILIG LEVEN

We hebben allemaal recht op een veilige stad. Een veilige stad is gebaseerd op vertrouwen, niet op controle, handhaven en straffen. Preventie moet voorop staan. Jongerenwerk en andere laagdrempelige ondersteuning is daarbij onmisbaar. Als mensen in de knel raken moet hulp geboden worden, zodat kleine problemen niet uitgroeien tot groter. Dit doen we door mensen op tijd te ondersteunen met nabijheid, zorg en buurtwerk.

- 1. Veilige buurten en straten:** we zorgen voor buurten en straten waar iedereen zich veilig voelt. Ontwerp en beheer van de openbare ruimte moet op een inclusieve manier gedaan worden. Vrouwen, LHBTIQ+'ers worden actief betrokken bij de keuzes die we maken bij (her)inrichting van de openbare ruimte.
- 2. Onveilige situaties op straat:** (jonge) vrouwen en LHBTIQ+'ers ervaren vaker onveilige situaties op straat. We hebben hier daarom extra aandacht voor en zorgen voor een meldpunt, maar ook bewustwordingscampagnes, handhaving en ondersteuning voor slachtoffers.
- 3. Aanpak seksueel geweld en femicide:** we moeten meer doen! We ontwikkelen een aanpak om geweld tegen vrouwen tegen te gaan en uit te bannen. Dat doen we samen met partners als politie, het om en ervaringsdeskundigen. We zorgen ervoor dat hulpverleners, wijkteams, woningbouwverenigingen en anderen alert zijn op signalen van huiselijk geweld en dat ze weten wat ze moeten doen.
- 4. Tegengaan seksuele intimidatie:** het naroeppen van mensen op straat is strafbaar en hier treden we tegen op. Daarnaast zetten we de gemeentelijke campagne over seksuele intimidatie, grenzen stellen en de rol van mannen hierin voort.
- 5. Decriminaliseren van drugs:** we zijn voor de legalisering van softdrugs. Zo wordt de kwaliteit van softdrugs controleerbaar en voorkom je drugscriminaliteit. Daarom gaan we in Nijmegen door met de wietproef.
- 6. Online criminaliteit:** Whatsapp-fraude, phishing en sextortion, en andere cybercriminaliteit bestrijden we hard. We beschermen bewoners tegen online criminaliteit, uitbuiting en intimidatie. We maken inwoners bewuster van de risico's en daarmee meer weerbaar.
- 7. Preventie:** we voorkomen dat jongeren in de criminaliteit terechtkomen. We zorgen dat zij weerbaarder zijn tegen de lokroep van de georganiseerde criminaliteit, ook online. We breiden daarom het programma 'preventie met gedrag' uit waarin positieve rolmodellen een belangrijke rol spelen.
- 8. Zo min mogelijk werken met wapens en camera's:** boa's wapenvrij, en alleen inzet van cameratoezicht bij zwaarwegende veiligheidsredenen en nooit langer dan noodzakelijk.
- 9. Tegen etnisch profileren:** we zijn tegen preventief fouilleren omdat dit kan leiden tot etnisch profileren.

WELZIJNS- ECONOMIE EN BREDE WELVAART

Nijmegen kiest voor een economie die draait om welzijn, rechtvaardigheid en duurzaamheid, niet om kortetermijnwinst. Waarin gezondheid, schone lucht, sociale gelijkheid, leefbaarheid, circulaire productie en toegang tot gezond voedsel even zwaar wegen als inkomen en banen. Onze ligging, kennis en jonge, progressieve bevolking maken ons tot de motor van de regio. Maar wij willen meer: we willen een overgang naar een economie die eerlijk, circulair, inclusief en toekomstbestendig is. Een economie waarin iedereen meedoet en waarin we ongelijk investeren om gelijke kansen te creëren. Waarin circulaire bouw en hergebruik gezonde huizen en banen opleveren. Waarin kennisinstellingen, ondernemers en bewoners samenwerken aan oplossingen voor klimaat, zorg en energie.

CIRCULAIRE ECONOMIE, HERGEBRUIK EN AFVAL

Afval bestaat alleen omdat we het als zodanig behandelen. We gaan op weg naar een stad waar afval verleden tijd is en alles opnieuw waarde krijgt.

1. **Halvering van nieuwe grondstoffen:** in 2030 halveren we het aantal nieuwe grondstoffen dat we in Nijmegen gebruiken.
2. **Nijmegen wordt een stad waarin hergebruik de norm is:** we maken actief ruimte voor circulaire bedrijvigheid en werkgelegenheid. We realiseren circulaire en lokale productie leerwerkplekken in samenwerking met scholen, bedrijven en maatschappelijke organisaties. We zorgen dat ook mensen met afstand tot de arbeidsmarkt hier kunnen instromen. Dat is goed voor de stad én voor gelijke kansen.
3. **Ruimte voor vernieuwing:** de gemeente start een stedelijk programma dat bewoners, ondernemers en coöperaties helpt om circulaire plannen uit te voeren. We bieden ondersteuning, netwerk en waar mogelijk financiële middelen. In een deel van de stad stellen we een gebied beschikbaar voor experiment, waar ruimte is om nieuwe circulaire oplossingen te testen.
4. **Circulaire wijken:** we realiseren een volledig circulaire wijk die voorbeeldstellend is voor de rest van de stad, en de nieuwbouw die de komende jaren gedaan wordt.
5. **Ambitieuze circulaire doelstellingen:** in 2030 is 100% van de gemeentelijke inkoop circulair en wordt 95% van het gemeentelijke afval gescheiden.
6. **De gemeente moet het goede voorbeeld geven:** alles wat we als overheid doen, doen we voortaan circulair. Dat geldt voor inkoop van producten en diensten, maar ook voor de manier waarop we onze gebouwen onderhouden en gebieden inrichten.
7. **Circulair in alle domeinen:** circulariteit wordt onderdeel van beleid op het gebied van sport, cultuur, zorg, mobiliteit en onderwijs.
8. **Reparatie, hergebruik en delen als recht:** we zorgen dat iedereen toegang heeft tot reparatie, hergebruik en delen. Het wordt een recht, geen luxe.
9. **Circulaire initiatieven:** de gemeente ondersteunt Repair Cafés en lokale initiatieven die spullen een tweede leven geven. We organiseren jaarlijks een Circulaire Week waarin bewoners, ondernemers en scholen laten zien hoe het anders kan. En we zorgen dat mensen invloed krijgen op het beleid via burgerberaden, wijkfondsen en coöperaties.
10. **Innovatie voor de circulaire economie:** we ontwikkelen een krachtig innovatieprogramma voor circulaire en voedselgedreven experimenten.
11. **Duurzame inzameling van afval:** herbruikbaar afval (plastic, groen, papier, glas) wordt vaker en beter opgehaald, restafval minder.
12. **Meer scheiding en hergebruik:** we verbeteren de faciliteiten voor afvalscheiding en maken hergebruik aantrekkelijker. De gemeente ondersteunt bewonersinitiatieven en ondernemers die zich inzetten voor hergebruik.
13. **Veilige en schone straten:** we willen meer statiegeld rekken bij afvalbakken in drukke delen van de gemeente. Zo voorkomen we onnodig gevaarlijk afval uitvissen en verminderen we vuil op straat.
14. **Regenwater afkoppelen:** we faciliteren het afkoppelen van regenwater, en het gebruik van regenwater voor toiletgebruik.

Lokale economie

- 1. We zijn tegen vercommercialisering van de publieke ruimte:** online wordt iedereen overstelpt door reclame, offline zou je daar van los moeten kunnen komen. We willen daarom geen reclame op straat, tenzij van lokale winkels, ondernemers, restaurants en andere initiatieven. We realiseerden eerder al het verbod op fossiele reclame. Dat blijven we handhaven en breiden we uit naar alle klimaat schadelijke reclames.
- 2. We geven de voorkeur aan duurzame ondernemers:** we staan open voor nieuwe vormen van ondernemerschap, maar niet als dat ten koste gaat van het klimaat, eerlijke marktwerking of rechten van werknemers. We waken voor een race naar de bodem waar de werknemer of de natuur uiteindelijk de prijs betaalt.
- 3. Coöperaties:** een belangrijke schakel in het economisch leven van onze stad worden coöperaties. Als gemeente zetten we in op ondersteuning door middel van kennisuitwisseling, goede voorbeelden en adviezen over hoe je een coöperatie kan vormgeven.
- 4. Lokaal betaalmiddel:** We zorgen dat bestedingen zoveel mogelijk lokaal plaatsvinden en ook daarna in de regio blijven circuleren. We onderzoeken of een lokaal betaalmiddel hier een geschikt middel voor is.
- 5. Bedrijfsinvesteringszones:** we stimuleren bedrijfsinvesteringszones op bestaande en nieuwe bedrijventerreinen. We gaan de ‘verdozing’ van het landschap tegen.
- 6. Duurzame bedrijvigheid in de haven:** voor de ontwikkeling van de haven bij het Maas-Waalkanaal geven we alleen nog vergunningen af voor duurzame, circulaire partners met watergebonden bedrijvigheid en weinig uitstoot. Voor bedrijven die te veel uitstoten komt er een exitstrategie. We onderzoeken wat de functie wordt van het Oost -Kanaalhaven gebied.
- 7. Collectief voor ZZP'ers:** we stimuleren zzp'ers in onze stad om zich te verzekeren tegen ziekte of uitval door middel van broodfondsen en andere solidaire methodes.
- 8. Winkeliersvereniging:** we ondersteunen het oprichten van een winkeliersvereniging, zodat de belangen van kleine ondernemers beter worden vertegenwoordigd in onze stad. Ook op andere manieren verkleinen we machts- en kansenongelijkheid tussen onafhankelijke Nijmeegse coöperaties en ondernemers ten opzichte van machtige grote ketens en multinationals.

VOEDSEL EN STADSLANDBOUW

We vinden het belangrijk dat mensen weten en herkennen waar hun eten vandaan komt en dat er meer mensen kunnen kiezen voor lokaal voedsel, stadslandbouw en lokale voedselinitiatieven.

- 1. Meer lokaal voedsel:** samen met de buurgemeenten gaan we tien voedselbossen en 50 hectare extra stadsnabije teelt realiseren. Wanneer we stadslandbouw realiseren doen we dat altijd samen met inwoners en de buurt.
- 2. Ruimte voor lokaal voedsel:** in iedere wijk maken we ruimte voor gemeenschaps moestuinen en sociale eetplekken. We ondersteunen initiatieven die vanuit de buurt zelf worden georganiseerd.
- 3. Regionale voedselhubs:** we willen regionale voedselhubs die boeren en consumenten direct verbinden. We organiseren er een in Nijmegen.
- 4. Voedselbewustzijn:** we willen dat onze inwoners zich meer bewust worden van de voordelen van lokaal voedsel. We maken de jaarlijkse Voedselweek mogelijk. Hiernaast maken we een publiek Voedsel-Dashboard waarop alle kennis en initiatieven uit de regio te vinden zijn.

5. **Gemeente als voorbeeld:** onze catering en inkoop worden lokaal en circulair. Zo benutten we wat we in Nijmegen verbouwen. Lokaal voedsel moet ook de standaard worden in scholen, kantines en horeca.
6. **Stadslandbouw, klimaat en biodiversiteit:** we zetten de ruimte altijd in ten behoeve van onze klimaatopgave en het versterken van de biodiversiteit. Het kan bijvoorbeeld bijdragen aan het vasthouden van water en bodemherstel en het versterken van insectenpopulaties.
7. **We strijden tegen voedselonzekerheid:** gezond en lokaal eten moet bereikbaar voor iedereen. We zetten dit lokale voedsel juist ook in voor de mensen die dit het hardst nodig hebben.
8. **De Streek op Tafel:** we ondersteunen het voedselnetwerk De Streek op Tafel, dat lokale boeren koppelt aan bedrijven en particulieren.
9. **Ondersteunen lokale boeren:** we zetten de subsidieregeling stadslandbouw voort, waarmee we lokale boeren ondersteunen bij het vergroenen van hun terrein, bij het experimenteren met nieuwe teeltmethoden en bij voedseleducatie.

REGIONALE SAMENWERKING EN REGIE

Nijmegen is deel van een grensregio. Wij willen grensontkennend werken en de samenwerking met de Duitse burens in Kreis Kleve versterken op het gebied van onder meer veiligheid, cultuur, gezondheidszorg, openbaar vervoer en klimaatbeleid.

1. **Regionale kracht:** in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen werken we samen met buurgemeenten aan een circulaire, duurzame en sociale economie. Deze kracht moeten we blijven benutten voor opgaven die onze stadsgrenzen over gaan.
2. **Stad en omgeving worden verbonden:** via duurzame landbouw, korte voedselketens en circulaire bedrijvigheid. Deze gaan de grenzen van onze stad over en stimuleren we samen met onze buurgemeenten.
3. **We werken volgens het Quadruple Helix-model:** overheid, bedrijven en maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en bewoners trekken samen op.
4. **De gemeente gebruikt haar grondpolitiek om richting te geven:** vaker verhuren en pachten in plaats van verkopen, zodat de stad grip houdt op bedrijventerreinen.
5. **Geen ruimte voor speculatie, vervuilende industrie:** bedrijven die draaien op fossiele energie, uitbuiting of datacentra die veel energie slurpen. Dit pakken we regionaal aan.
6. **Samenwerken werkt in de regio:** regionale samenwerkingsverbanden, zoals de Groene Metropoolregio, de GGD, de Werkvoorziening en de Veiligheidsregio worden democratisch gecontroleerd door de gemeenteraad, zodat de hele regio profiteert.
7. **Samen tegen uitbuiting:** we zetten ons gezamenlijk in tegen uitbuiting van arbeidsmigranten en voor fatsoenlijke huisvesting. We zetten hiervoor een regionaal fonds op.

DIGITALE TRANSFORMATIE

Digitale zaken moeten veilig, toegankelijk en bruikbaar zijn voor alle Nijmegenaren. Ze moeten zo laagdrempelig en inclusief mogelijk worden ingericht. Voor wie niet mee kan, of wil, moet er altijd een menselijk, analoog, alternatief beschikbaar zijn.

- 1. Digitale gelijkheid:** elke website van de gemeente kan je ook op je telefoon gebruiken. Daarnaast zorgen we ervoor dat iedere Nijmegenaar toegang heeft tot een computer en internet. We faciliteren dit in bibliotheken, wijkcentra en third spaces. Computers en smartphones kunnen het leven makkelijker maken, maar we kiezen ook bewust voor een ontspannen samenleving waarin je ook zonder elektronica maximaal mee kunt doen.
- 2. Digitaal toegankelijk:** veel websites zijn niet digitaal toegankelijk voor bijvoorbeeld mensen met een visuele beperking, ook die van de gemeente niet. Alle digitale communicatie van de gemeente moet laagdrempelig en toegankelijk zijn.
- 3. Digitaal loket:** de wirwar van digitale producten en diensten van de gemeente willen we bundelen in één app waarin alle gemeentezaken kunnen worden geregeld. Ook komt er een fysiek Loket Digitale Zaken waar mensen terecht kunnen met vragen rond digitalisering en dataverwerking.
- 4. Digitale privacy:** we stellen een lokale verordening privacy en gegevensbescherming vast voor de stad. We zijn tegen gezichtsherkenningsssoftware in de publieke ruimte. Ook brengen we de beveiliging van eigen camera's in de openbare ruimte in beeld en nemen we maatregelen om gegevens en bewoners te beschermen. Wanneer we gegevens uitwisselen doen we dit tijdelijk en worden deze daarna vernietigd.
- 5. Digitaal soeverein:** we moeten ervoor zorgen dat onze gemeente niet meer afhankelijk is van Amerikaanse techbedrijven. We streven naar een soevereine infrastructuur, toepassing van open source (Europese) software, hoge mate van cyber security, met oog op duurzaam presterende hardware en software. We investeren in een sterkere IT-afdeling die zelf producten kan ontwikkelen zodat we niet afhankelijk zijn van leveranciers en we geen data hoeven te delen. Zo maken we de stad weerbaar tegen digitale dreigingen en profiteren we van de juiste inzet van technologie.
- 6. Sociale media:** het is belangrijk dat Nijmegen haar inwoners weet te bereiken. We onderzoeken welke sociale mediakanalen veilig en eerlijk zijn en doen pilots met gemeentelijke communicatie. Als er voldoende Nijmegenaren gebruikmaken van die kanalen, stappen we helemaal over. Zo stoppen we met sociale media die zich niet inzetten tegen desinformatie en een verdienmodel hebben gemaakt van excessen en polarisatie. Tot die tijd zou de gemeente wel open moeten staan/actief worden op deze alternatieven. Vroege overstappers worden anders immers ook niet bereikt.

GEZONDHEID, ZORG, WELZIJN EN SPORT

Gezondheid is een basisrecht. Toch leven mensen in sommige Nijmeegse wijken tien jaar korter dan anderen. Dat verschil accepteren we niet. Iedereen moet de kans krijgen om gezond te leven. Recht op gezondheid betekent toegang tot goede zorg, maar ook tot schone lucht en stille straten, tot groen en veilige speelplekken, tot sport en beweging en tot gezonde en betaalbare voeding. Kinderen krijgen een eerlijke start, jongeren voelen zich mentaal goed, volwassenen vallen niet om door stress en werkdruk, ouderen blijven verbonden met de maatschappij en mantelzorgers en vrijwilligers krijgen de waardering die ze verdienen.

GEZONDE WIJKEN EN PREVENTIE

Hulp redt levens, preventie redt generaties. We ondersteunen in de wijk en dichtbij mensen. De eerste stap is preventie, maar de zwaarste vormen van zorg en jeugdhulp zijn toegankelijk waar de noden het hoogst zijn. We willen dat zorg dichtbij en toegankelijk is, dat de sociale basis stevig wordt ondersteund, en dat sport en bewegen vanzelfsprekend onderdeel zijn van onze leefomgeving.

1. **Geen gezondheidsverschillen:** we investeren méér in wijken waar de gezondheidsverschillen het grootst zijn.
2. **Groen en spelen:** iedere wijk krijgt genoeg groen, speelplekken en veilige beweegruimte.
3. **Geen vieze lucht, lawaai en hitte:** we pakken vieze lucht, lawaai en hitte aan. Dit doen we door positieve veranderingen zoals bijvoorbeeld vergroening maar waar nodig ook met normering en regels.
4. **Luchtkwaliteit omhoog:** in 2030 voldoet Nijmegen aan de strengere WHO-advieswaarden voor luchtkwaliteit.
5. **Stoppen met houtstook:** nieuwe houtkachels worden verboden, we gaan door met de sloopsubsidie voor bestaande houtkachels, en volgen de juridische mogelijkheden om houtstook te verbieden.
6. **Gezondheidsscan:** in elke Nijmeegse buurt maken we een gezondheidsscan. We toetsen of de openbare ruimte, sociale voorzieningen en sportmogelijkheden voldoende bijdragen aan een gezonde leefomgeving. Waar dat niet zo is, investeren we hierin, met de behoeften van bewoners voorop.
7. **Buurtgerichte coöperaties:** we stimuleren en ondersteunen buurtgerichte coöperaties die sociale activiteiten en een gezonde leefomgeving versterken.
8. **Betaalbare gezonde voeding:** gezonde voeding moet betaalbaar zijn. Daarom stimuleren we gratis schoolmaaltijden en een gezonde voedselomgeving, zoals betaalbare gezonde opties bij gemeentelijke speeltuinen en minder fastfood in de stad.
9. **Rookvrij en stoppen:** kinderen groeien rookvrij op en we ondersteunen mensen met stoppen. We breiden rookvrije zones uit en zorgen voor goede hulp bij stoppen met roken.
10. **Verslavingspreventie:** we zorgen voor goede voorlichtingen en eerlijke informatie over alcohol en drugs. Preventie hoort standaard bij jongerenwerk en op scholen. Naast middelengebruik is er aandacht voor gok-, scherm- en gameverslaving.
11. **Volwassenen mentaal gezond:** we zetten ook in op de mentale gezondheid van volwassenen: stress, werkdruk en armoede mogen mensen niet ziek maken.
12. **Beweegpreventie:** sport en bewegen worden een vanzelfsprekende vorm van preventie. Groene beweegroutes, trapveldjes en laagdrempelige beweegplekken horen in elke wijk.

DE SOCIALE BASIS

De sociale basis van Nijmegen is het netwerk van verenigingen, vrijwilligers, buurtbewoners, migrantenorganisaties, cultuurinstellingen en buurtinitiatieven en is het hart van onze stad. Hier ontmoeten mensen elkaar, vinden steun, leren samenleven en bouwen aan vertrouwen. Deze sociale basis maakt het verschil tussen alleen staan of erbij horen. Wij kiezen voor structurele ondersteuning van deze initiatieven, omdat een sterke samenleving juist samen met bewoners wordt gebouwd. De sociale basis levert op: er is steeds meer bekend over de winst van investeren in de sociale basis. Een sterke samenleving levert gelukkigere inwoners op én gezondheidswinst.

- 1. We versterken welzijn in de wijk:** buurthuizen, ontmoetingsplekken, migrantenorganisaties, cultuurinstellingen, vrijwilligersorganisaties en gezondheidscoöperaties krijgen erkenning en structurele steun. Buurteams werken actief aan preventie en vroegsignalering, samen met de sociale basis.
- 2. Initiatieven uit de stad ondersteunen:** veel inwoners en organisaties van inwoners hebben goede ideeën voor activiteiten of projecten om samenleven fijner en leuker te maken. Dit gaan we als gemeente structureel ondersteunen. We creëren een subsidieregeling voor de sociale basis, waar inwoners en organisaties financiële ondersteuning voor hun activiteiten en projecten kunnen krijgen.
- 3. Informele zorg en welzijn:** informele zorg en welzijn is een waardevolle en onmisbare aanvulling op de formele zorg en welzijn. Het bevordert de veerkracht en de eigen regie van mensen. En draagt bij aan het welbevinden, aan meedoen in de maatschappij, aan vermindering van eenzaamheid en aan het hervinden van zingeving. En het levert daarmee gezondheidswinst op, alsook vermindering van de druk op formele zorg en welzijn, én op mantelzorgers. Deze vormen van informele zorg en welzijn verdienen structurele erkenning, ondersteuning en verankering in beleid. De georganiseerde informele zorg en welzijn is een belangrijke en onmisbare pijler onder de sociale basis.
- 4. Buurtsolidariteit hoort bij Nijmegen:** omzien naar elkaar wordt vanzelfsprekend. Dit regelen we door te investeren in ontmoetingsplekken in buurten, waar mensen elkaar kunnen zien en opzoeken.
- 5. Mantelzorgers verdienen steun en rust:** we blijven respijtzorg, begeleiding en financiële hulp bieden om overbelasting te voorkomen. We ondersteunen mensen actief die mantelzorger in Nijmegen willen wonen, zodat mensen sneller dichterbij elkaar kunnen wonen.
- 6. Vrijwilligers zijn de ruggengraat van onze stad:** we blijven vrijwilligersorganisaties en initiatieven ondersteunen, en zetten in op ondersteuning van en training voor alle vrijwilligers.
- 7. Regie en vrijheid:** mensen met een beperking of psychische kwetsbaarheid krijgen meer regie over en vrijheid in hun eigen leven. We ondersteunen zelfregie- en lotgenotenorganisaties en maken ons bijvoorbeeld hard voor levensloopbegeleiding voor mensen met autisme.
- 8. Ouderen blijven verbonden:** informatievoorziening voor ouderen over wat er in de stad te doen is moet beter. Daarnaast zorgen we voor meer ontmoetingsplekken, levensloopbestendige buurten, digitale ondersteuning en een actieve strijd tegen eenzaamheid. In samenwerking met verenigingen wordt gekeken naar activiteiten voor ouderen tijdens uren dat zalen en velden niet bezet zijn.
- 9. Cultuur is onderdeel van de sociale basis:** cultuurparticipatie is gezond. We maken daarom ruimte voor makers en cultuur in de wijken.

SPORT EN VERENIGINGEN ALS SOCIALE VERBINDERS

Van wandelen en fietsen in de natuur tot grote evenementen zoals de Zevenheuvelenloop en de Vierdaagse: onze stad ademt sport en beweging. Sport en bewegen versterken de sociale basis. Ze dragen bij aan fysieke gezondheid, maar ook aan zelfvertrouwen, mentaal welzijn, plezier en ontspanning. Sport verbindt mensen van verschillende leeftijden, achtergronden en culturen. Dat willen we verder versterken.

- 1. Sport is geen luxe:** het draagt bij aan gezondheid, zelfvertrouwen, plezier en sociale contacten. We investeren in laagdrempelige sportplekken in alle wijken, zodat iedereen zich altijd kan bewegen. Groene sport- en beweegroutes met speeltuintjes, bankjes en toestellen maken bewegen aantrekkelijk.
- 2. Sportverenigingen zijn sociale verbinders:** kantines en velden worden breder ingezet voor wijkactiviteiten en jongeren.
- 3. Toekomstbestendig Triavium:** het Triavium wordt ontwikkeld als toekomstbestendige en duurzame sportvoorziening voor de hele stad. Een nieuwe schaatsbaan zal zo duurzaam mogelijk zijn.
- 4. Toegankelijke sport:** alle accommodaties worden toegankelijk voor mensen met een beperking; 'Uniek Sporten' blijft ondersteund.
- 5. Sporten voor iedereen:** biculturele- en LHBTIQ+ Nijmegenaren ervaren meer drempels bij sporten dan anderen. We houden hier rekening mee en zorgen ervoor dat sportbeleid deze drempels verlaagd.
- 6. Inclusieve sport:** samen sporten betekent ook inclusief sporten: we treden op tegen discriminatie en stimuleren initiatieven als SportsOUT en evenementen zoals EuroGames.
- 7. Clubs ondersteunen:** de gemeente ondersteunt sportverenigingen bij vrijwilligerswerk, communicatie en beheer; commerciële clubs krijgen geen subsidie.
- 8. Sport en stedelijke ontwikkeling:** de capaciteit van sportfaciliteiten groeit mee met de stad, altijd zo duurzaam mogelijk.
- 9. Meer sport en bewegen voor ouderen:** van wandelgroepen tot laagdrempelige ontmoetingssporten in de wijk.

EEN EERLIJKE START EN STERKE JEUGD

We investeren in de jeugd van jonge Nijmegenaren om ze allemaal gelijke kansen te geven en voor te bereiden op een gezonde toekomst. Dat betekent inzet op mentale en fysieke gezondheid en veel aandacht voor de jeugdzorg.

- 1. De eerste 1000 dagen:** ieder kind verdient goede kraamzorg, voorschoolse educatie en steun voor ouders. De eerste 1000 dagen bepalen de toekomst van een kind.
- 2. Geen kind of jongere blijft achter:** armoede, afkomst of seksuele voorkeur of genderidentiteit mogen nooit bepalen welke kansen je krijgt. De ondersteuning voor jongeren steken we daarom cultuursensitief in.
- 3. Mentale gezondheid staat voorop:** jongeren en studenten krijgen steun bij veilig socialmediagebruik, prestatiedruk en seksualiteit, met extra aandacht voor LHBTIQ+'ers en jongeren met biculturele achtergronden. Waar het gaat om mediawijsheid betrekken we de ouders, die vaak niet weten hoe met social media om te gaan. We doorbreken taboes en

werken samen met de onderwijsinstellingen aan een mentaal gezondere generatie. We zetten laagdrempelige ggz in via de buurtteams, zodat jongeren en studenten laagdrempelig en snel hulp kunnen krijgen als zij mentaal vastlopen.

- 4. Smartphonevrij opgroeien:** we informeren opvoeders over de gevolgen van smartphones op de ontwikkeling van kinderen en op de risico's van sociale media. Daarnaast moedigen we ouders en scholen in het primair en voortgezet onderwijs aan om zich in te zetten voor een mentaal gezondere generatie, onafhankelijk van smartphones.
- 5. Jongeren krijgen een stem:** zij bepalen mee wat er in hun wijk of in de jeugdhulp nodig is. Ook krijgen zij meer zeggenschap in hun eigen zorgtrajecten.
- 6. Gezonde scholen voor gezonde kinderen en jongeren:** onderwijs, beweging, sport en voeding horen samen. Er wordt hier meer focus op gelegd.
- 7. Zwemmen en fietsen zijn belangrijk:** alle kinderen leren zwemmen en fietsen, met financiële steun en begeleiding van vrijwilligers.
- 8. Jeugdzorg wanneer dat nodig is:** voor sommige jongeren en kinderen is er jeugdzorg nodig. In Nijmegen houden we die toegankelijk: we versterken de samenwerking tussen de buurtteams en de Jeugd GGZ.
- 9. Lichte en zware zorg:** we zien dat veel jeugdhulpaanbieders focussen op de lichte zorg, omdat dit sneller te geven is en er daarmee sneller geld te verdienen is, terwijl zware trajecten vaker langer duren. We zorgen ervoor dat onze buurtteams veel lichte zorg oppakken, zodat er genoeg plek is voor jongeren met een zware hulpvraag.
- 10. Wachttijden in de jeugdhulp worden afgebouwd:** hulp moet er zijn wanneer je die nodig hebt. We erkennen dat dit deels een landelijk probleem is, maar doen er lokaal alles aan om wachttijden terug te dringen. We zorgen ervoor dat de zorg terechtkomt bij de mensen die dat het meest nodig hebben.
- 11. Samenwerken aan de gezondheid van jongeren:** verschillende organisaties in de stad werken met jongeren op zorgwachttijsten, om hen alvast te helpen. Dit soort samenwerkingen jagen we aan.
- 12. Een integrale blik op zorg en welzijn:** zorg- en welzijnaanpakken baseren we op het gezin en de omgeving, niet alleen op de jongere zelf. Op die manier werken we aan het tegengaan van generationele trauma's en ongezonde patronen.
- 13. Mentale gezondheid:** we blijven investeren in aanpakken als STORM, om depressie en suïcide tegen te gaan. We blijven zoeken naar manieren om ook op scholen te investeren in de mentale gezondheid van jongeren.

ZORG DICHTBIJ EN ALTIJD BEREIKBAAR

Wanneer mensen zorg nodig hebben is die beschikbaar, dichtbij en van de hoogste kwaliteit. Marktwerving houden we uit de zorg. Wij vinden dat de overheid haar verantwoordelijkheid in het verlenen van zorg en het ondersteunen van mensen terug moet pakken. De financiële opbrengsten van preventie komen nu vooral terecht bij zorgverzekeraars, daarom moeten zij meebetalen aan zorg en preventie in onze stad.

Door verregaande individualisering, armoede en vergrijzing zien we dat de vraag naar zorg en ondersteuning toeneemt. De uitdagingen in de zorg vragen om GroenLinkse antwoorden: persoonlijke aandacht, waarbij mensen waar mogelijk collectief en samen geholpen kunnen worden. In Nijmegen kiezen we ervoor om op te staan voor de mensen die de zorg het hardst nodig hebben. Of het nu gaat om jeugdzorg of om Wmo.

1. **Wmo-hulp moet menselijk zijn:** snel, duidelijk en afgestemd op wat mensen écht nodig hebben.
2. **Wmo-wachttijden terug naar enkele weken:** niemand mag te laat hulp krijgen. In Nijmegen zetten we alles op alles om inwoners zo snel mogelijk de ondersteuning te geven die zij nodig hebben.
3. **Hulpmiddelen en ondersteuning op maat:** met keuzevrijheid en kwaliteit voorop. We kiezen voor minimaal twee aanbieders van Wmo-hulpmiddelen, zodat inwoners zo veel mogelijk de regie houden. Er komt een cliëntvolgsysteem als voorwaarde bij aanbieders, zodat eventuele overstappen snel en zonder gedoe kunnen verlopen.
4. **Buurtteams:** we organiseren zorg lokaal en streven naar het buurtteam als eerste aanspreekpunt voor zorg in de wijk. We benutten de buurtteams beter in de opbouw van de sociale basis. We investeren extra in deze teams als dat nodig is.
5. **Zorg in de wijk werkt samen:** huisarts, verpleging en maatschappelijk werk vormen één team. We willen daarbij de samenwerking binnen én met de sociale basis, waaronder de informele zorg, sociaal domein en welzijn.
6. **Cultuursensitieve zorg:** bewoners met een migratieachtergrond ervaren vaker gezondheidsproblemen en hebben minder toegang tot zorg dan bewoners zonder een migratie/vluchteling achtergrond. Zorgorganisaties geven voorlichting aan hun medewerkers over omgaan met verschillende culturele achtergronden zodat ze meer persoonsgerichte zorg kunnen bieden met aandacht voor sociale, economische en culturele factoren.
7. **Sensitief voor iedereen:** iedere Nijmegenaar is verschillend, medewerkers van buurtteams en zorgorganisaties houden rekening met en staan open voor deze verschillen.
8. **Spiedzorg en EHBO:** spiedzorg blijft bereikbaar, en in elke wijk leren mensen EHBO zodat we op elkaar kunnen rekenen.
9. **Zorg is er voor mensen, niet voor winst:** aanbieders worden streng getoetst op kwaliteit en nabijheid.
10. **PGB:** het persoonsgebonden budget (PGB) blijft een volwaardige manier waarop mensen regie over hun leven kunnen pakken.
11. **Beschermd en begeleid wonen:** sommige Nijmegenaren hebben structurele of veelvuldige ondersteuning en zorg nodig. We blijven investeren in beschermd en begeleid wonen.
12. **Zorg voor verwarde mensen:** ook in Nijmegen is er een groeiend aantal mensen met onbegrepen en/of verward gedrag. Deze mensen verdienen zorg, geen repressie. Door te investeren in lokale GGZ en betere (nood)opvang voor deze mensen, krijgen ook zij menswaardige ondersteuning.
13. **Long- en postcovid:** voor veel mensen is long- en postcovid nog steeds een groot probleem. We blijven hen helpen door de GGD en zorgpartijen te stimuleren om zich te verdiepen in deze ziekte. Onze Wmo-voorzieningen worden voor deze mensen toegankelijker, alsook voor alle mensen met een chronische aandoening of beperking, toegankelijker. We blijven samenwerking van formele en informele zorg en ondersteuning stimuleren en faciliteren.
14. **Innovatieve zorg:** digitale zorg, andere innovaties of online sportaanbod zijn waardevolle aanvullingen op bestaande zorg en ondersteuning. Belangrijke randvoorwaarde is dat ze aanvullend zijn op klassieke vormen van zorg en ondersteuning.

BESTAANS- ZEKERHEID

Armoede is geen keuze. Het is de stress aan het einde van de maand, een kind dat zonder ontbijt naar school gaat of de schaamte bij de Voedselbank. Het is niet kunnen meedoen op school, bij de sportvereniging of op het werk. Te vaak wordt armoede gezien als een individueel probleem, terwijl het een maatschappelijk onrecht is. In Nijmegen laten we mensen er niet alleen voor staan. Wij geloven dat armoede en schulden een gedeelde verantwoordelijkheid zijn. Een eerlijke stad betekent dat we elkaar helpen niet uit medelijden, maar vanuit solidariteit. Dat vraagt om een samenleving waarin iedereen meedoet: bureaus die elkaar steunen, ondernemers die kansen bieden, scholen die gelijke kansen creëren en toegankelijke sportclubs. Het vraagt om vertrouwen in plaats van wantrouwen en om een overheid die helpt in plaats van belemmert.

ARMOEDE

Nijmegen is een stad waar bestaanszekerheid een recht is en waar solidariteit zichtbaar is in de wijk, op school, op het werk en in het beleid van de gemeente. En schuldhulp is daarbij geen straf, maar een kans. Om opnieuw te beginnen, om lucht en regie terug te krijgen. We sluiten niemand buiten en hebben extra aandacht voor alleenstaande ouders, flexwerkers, mantelzorgers, statushouders en mensen met psychische kwetsbaarheid, omdat zij vaker risico lopen vast te lopen. Daarnaast hebben we speciale aandacht voor onze jongeren. Zonder vangnet, met onzekere inkomsten en stijgende woonlasten, lopen sommige jongeren het risico direct in de schulden te belanden. Terwijl zij, net als andere jongeren, financiële rust en perspectief verdienen.

Armoede voorkomen en bestrijden

- 1. Eenvoudige toegang:** geen versnipperde potjes met ingewikkelde voorwaarden, maar één regeling waarbij inwoners automatisch krijgen waar ze recht op hebben.
- 2. Voorkomen is beter:** we investeren in schuldhulp, werkgelegenheid, gezondheid en buurtinitiatieven die mensen vroegtijdig ondersteunen.
- 3. Landelijke samenwerking:** we gaan actiever op zoek naar landelijke fondsen die armoede voorkomen en bestrijden. Zoals het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid.
- 4. Gelijke kansen voor kinderen:** we werken samen met fondsen zoals Jeugdeducatiefonds, Jeugdfonds Sport & Cultuur, Kinderhulp en de Linda Foundation.
- 5. Maatwerk:** we organiseren speciale ondersteuning voor statushouders, alleenstaande ouders, mantelzorgers, flexwerkers, zzp'ers die in armoede leven en mensen met een beperking of chronische ziekte. En waar die ondersteuning al is, maken we haar nog steviger en meer op maat.

Jongeren verdienen een eerlijke start

- 1. Jongeren beschermen:** we organiseren coaching en begeleiding op school, via jongerenloketten en wijkteams. Ook studerende jongeren krijgen toegang tot schuldhulp.
- 2. Aanpak 'Koop nu, betaal later':** er zijn bewustwordingscampagnes nodig op scholen en sociale media, maar ook harde afspraken met aanbieders en winkels om misbruik te voorkomen. En een vrijwillige opt-out voor jongeren tot 27 jaar.
- 3. Lifecoaching voor jongeren:** voor wie dat nodig heeft, regelen we begeleiding bij geldzaken en zelfstandig wonen. Want dat gaat niet bij iedereen vanzelf.
- 4. Jongeren Perspectieffonds:** we gaan door met het Jongeren Perspectieffonds. Dit biedt hulp aan jongeren met financiële problemen. Door schulden over te nemen en begeleiding te bieden op maat, krijgen zij de kans om hun situatie te stabiliseren en weer vooruit te kijken. Dit fonds werkt, en verdient uitbreiding zodat meer jongeren er gebruik van kunnen maken.
- 5. Bouwdepot voor jongeren:** we richten een 'Bouwdepot voor Jongeren' in. Dit fonds ondersteunt jongeren die aan het begin staan van hun zelfstandige leven, maar onvoldoende financiële ruimte hebben om bijvoorbeeld een woning te huren of in te richten. Met een tijdelijke maandelijkse bijdrage zorgen we ervoor dat zij een stabiele start kunnen maken, zonder direct in de schulden te belanden.

Schuldhulp versterken

- 1. Vroegsignalering:** wijkteams, huisartsen, scholen, woningcorporaties en welzijnsorganisaties

signaleren schulden in een vroeg stadium. De gemeente werkt hierin intensief met hen samen.

- 2. Laagdrempelige hulp:** een centraal loket, fysiek én digitaal, voor alle vragen over inkomen, toeslagen en regelingen. Omdat voorkomen beter is.
- 3. Samenwerking met schuldeisers:** we maken afspraken met bedrijven, zorgverzekeraars en verhuurders over sociale incasso, redelijke betalingsregelingen en het voorkomen van afsluitingen.
- 4. Herstel in plaats van straf:** we koppelen schuldhulp aan mentale gezondheid, welzijn en begeleiding. En we ondersteunen mensen tot ze zelf financieel veerkrachtig zijn.
- 5. Nieuwe Start:** Nijmegen scheldt problematische schulden kwijt bij huishoudens die structureel onder het bestaansminimum leven. Deze onvoorwaardelijke schuldenverlichting geeft mensen lucht en perspectief.
- 6. Automatische sanering:** bij langdurig onvermogen zetten we de aflossing automatisch op nul. Geen dwang of bureaucratie, maar realisme en bestaanszekerheid.

ONDERWIJS

Elk kind, elke jongere én elke volwassene heeft recht op goed en toegankelijk onderwijs. Dus creëren we belangrijke randvoorwaarden: kinderopvang, preventieve gezondheidszorg en veiligheid. Voor gelijkwaardigheid en gelijke kansen. We moeten onze inwoners, jong en oud, waar nodig ondersteunen om de kansen die het onderwijs biedt ook te benutten en hun talenten te ontwikkelen.

Investeren in onze jeugd

- 1. Scholen ondersteunen:** de gemeente ondersteunt scholen en docenten om de jeugd optimaal tot ontwikkeling te laten komen en hun mentale welzijn te versterken. De uitdagingen van deze tijd vragen om onderwijs dat draait om milieubewustzijn, sociaal-emotionele vaardigheden, digitale geletterdheid, omgaan met social media, nieuwe economieën, zelfbewustzijn en maatschappelijke betrokkenheid.
- 2. Investeren in het jonge kind:** de eerste jaren van een kind zijn ontzettend belangrijk omdat ze zich dan cognitief, emotioneel en sociaal snel ontwikkelen. De gemeente geeft subsidie voor voorlichting en psycho-educatie aan op basisscholen, kinderopvang en de voorschool. Ook ouders worden hierbij betrokken.
- 3. Goede huisvesting voor onze scholen:** wij investeren in veilige en duurzame schoolgebouwen. Elke leerling verdient een plek die inspireert en kansen biedt. Daarom zetten wij ons in voor moderne huisvesting, zoals het nieuwe schoolgebouw van de Hidayah-school dat wij samen gaan realiseren.
- 4. Maatschappelijke rol van kennisinstellingen:** de HAN, de Radboud Universiteit en de ziekenhuizen worden gestimuleerd om een meer maatschappelijke rol te vervullen in Nijmegen, bijvoorbeeld door het adopteren van een wijk. De instellingen investeren hierin en werken samen met de gemeente om kansen te creëren voor jong en oud.

Gelijkwaardige kansen

- 1. Inclusief:** kinderen en jongeren met een onderwijs- of taalachterstand of met een beperking, krijgen passend onderwijs op een inclusieve manier. Dit geldt ook voor kinderen die juist meer uitdaging nodig hebben. Dit gebeurt bij scholen, (kinder)opvang en de voorschool.

2. **Eigen keuze:** mensen en kinderen met een beperking moeten naar een reguliere school kunnen als zij dit willen. Hierbij is de kennis van bijvoorbeeld het Zelfregiecentrum en ervaringsdeskundigen onmisbaar.
3. **Digitale geletterdheid:** we halen digitale ongeletterdheid uit de taboesfeer en geven bewoners die moeite hebben met digitalisering gratis hulp. Zij krijgen cursussen, een loket voor vragen, en als zij dat nodig hebben ook gratis (toegang tot) apparatuur, software en internet.
4. **Familiescholen:** de gemeente spreekt zich uit voor invoering van de brede brugklas en familiescholen in het voortgezet onderwijs. Bij familiescholen wordt de familie van het kind betrokken (zie ook Amsterdamse Familie School - Sociaal Domein). Zo stimuleert de gemeente een natuurlijk netwerk rondom het kind samen met scholen.
5. **Rijke scholen:** ook zogenaamde Rijke scholen worden gestimuleerd. Hierbij krijgen kinderen/jongeren de kans om twee uur per week extra te sporten of extra tijd te besteden aan culturele vakken binnen schooltijd. De gemeente dringt hier bij schoolbesturen op aan, ondersteunt dit of faciliteert dit desnoods zelf.
6. **Verbinding school en zorg:** school is een belangrijke plek om vroegtijdig mentale en sociaal-maatschappelijke problemen bij kinderen en jongeren te herkennen. De gemeente versterkt actief de relatie tussen mensen in de zorg (jongerenwerkers, maatschappelijk werkers, buurtteams) én leraren en begeleiders op scholen en (kinder)opvang. Zo kunnen kinderen en jongeren snel (preventief) geholpen worden.
7. **Anti-pestten:** pesten is niet acceptabel. De gemeente steunt organisaties en scholen die hulp bieden aan ouders en kinderen bij uitsluiting en pesten (zowel aan de gepeste als de pester). En steunt scholen die voorlichting geven over het gebruik van sociale media (bijvoorbeeld over pesten en sociale veiligheid) aan jongeren en hun ouders. Online pesten vraagt om meer aandacht en een bredere samenwerking met verschillende partners zoals scholen, welzijnsorganisaties en sportclubs.

Groen en gezond

1. **Gezonde scholen:** de gemeente blijft gezonde scholen financieren. Een gezonde schoolomgeving, gezonde lunch op scholen, veel beweging en groen leiden tot positieve veranderingen in het eet- en beweeggedrag van kinderen en jongeren. Ook de sociale omgang met elkaar wordt hierdoor versterkt.
2. **Verbinding met natuur en landschap:** de verbinding van een kind met de natuur is essentieel voor hun algehele ontwikkeling en welzijn. Het stimuleert hun milieubewustzijn, emotionele ontwikkeling, sociale vaardigheden, gezondheid en creativiteit. De gemeente stimuleert kinderopvang en scholen om het ervaren van natuur als vast onderdeel op te nemen in hun curriculum.
3. **Groene onderwijspioniers:** als groene stad organiseert de gemeente een jaarlijkse subsidie voor groene onderwijspioniers. Nieuwe, duurzame, goed onderbouwde schoolconcepten, waarbij de verbinding van het kind met de natuur, met zichzelf en anderen centraal staan, kunnen hier aanspraak op maken. (Voorbeeld: basisschool Terrawijs in Deventer).

Taalonderwijs

1. **Taalles op de voorschool:** de gemeente stimuleert taalonderwijs. Dit begint al bij de voorschool waar kinderen met een taalachterstand taalles krijgen en waar ze met kinderen spelen van wie ze de taal leren.
2. **Taalles op school:** de gemeente stimuleert schoolbesturen om taallessen te faciliteren op scholen.

3. **Taalles op het werk:** grote werkgevers kunnen op de werkvloer, met hulp en cofinanciering van de gemeente, een cursus voor laaggeletterden organiseren.
4. **Onderwijs in eigen taal:** ook het onderwijs in de eigen taal en cultuur van nieuwkomers verdient ondersteuning. Het versterkt de identiteit van kinderen, maakt ze weerbaarder en het helpt hen en hun gezinnen bij de integratie in een nieuwe omgeving.

WERK DAT TELT, VOOR IEDEREEN

Werken betekent niet alleen een inkomen verdienen, maar ook deel uitmaken van de samenleving. Wij bouwen aan een stad waarin werk zekerheid biedt en kansen creëert. Een stad waar je in je eigen tempo kan groeien, waar je talenten ruimte krijgen en waar niemand wordt buitengesloten. Onze stad heeft alles in huis: kennisinstellingen als de HAN en de Radboud Universiteit, sterke werkgevers zoals Radboudumc en NXP en een innovatieve campus met volop nieuwe ideeën. Maar die kennis en kansen zijn pas waardevol als iedereen ervan profiteert. Daarom zorgen wij dat werk, opleiding en ontwikkeling bereikbaar zijn voor **alle Nijmegenaren**.

Eerlijk en inclusief

1. **Passend werk:** we investeren in basisbanen voor mensen die nog niet terechtkunnen in regulier werk. Werkgevers helpen we met inclusief beleid, bijvoorbeeld via loonkostensubsidie of jobcoaching. We zetten jobcarving in: functies opdelen zodat er banen ontstaan voor mensen met een beperking.
2. **Antidiscriminatie:** we bestrijden discriminatie bij stages, sollicitaties en op de werkvloer. Bedrijven die zich daar niet aan houden, krijgen geen opdrachten of subsidies van de gemeente. Organisaties, te beginnen bij de gemeente zelf, worden een afspiegeling van onze stad.
3. **Aandacht voor vrouwen:** we zorgen voor gelijke kansen voor vrouwen en bestrijden de loonkloof. Alleenstaande ouders, vooral moeders, krijgen extra ondersteuning.
4. **Aandacht voor statushouders:** voor statushouders regelen we vanaf dag één taallessen, opleiding, werkervaring en begeleiding. Met grote Nijmeegse werkgevers sluiten we een werkpact om statushouders actief te begeleiden en in dienst te nemen.
5. **Aandacht voor arbeidsmigranten:** arbeidsmigranten beschermen we tegen uitbuiting en we zorgen voor eerlijke informatie en fatsoenlijke werk- en leefomstandigheden.
6. **Zekerheid voor iedereen:** de gemeente werkt vanuit vertrouwen. Er komt geen verplichte tegenprestatie in de bijstand. Mantelzorg en vrijwilligerswerk erkennen we als waardevolle bijdragen. Bijverdienen naast een uitkering wordt eenvoudiger. Zzp'ers en flexwerkers krijgen toegang tot een vangnet bij tijdelijke inkomensdaling.

Blijven leren

1. **Scholing en ontwikkeling:** we investeren in bij- en omscholing, zeker voor mensen zonder startkwalificatie of met beperkte digitale vaardigheden. Samen met ROC Nijmegen, HAN en de Radboud Universiteit zorgen we voor kansen voor jongeren, volwassenen en nieuwkomers.
2. **Stages waarderen:** we vergroten het aantal stageplekken, ook in het mbo, en blijven investeren in stagemakelaars. Jongeren krijgen altijd een stagevergoeding.
3. **Leren en werken:** we creëren honderden leer- en werkplekken in stadslandbouw, circulaire sector, zorg en maakindustrie.

4. Groeien door doen: het project Groeien door doen van Bindkracht10 laat zien hoe het anders kan. Hier krijgen mensen coaching, een veilige omgeving en ruimte om in hun eigen tempo stappen te zetten. GroenLinks Nijmegen wil dit initiatief uitbreiden, zodat nog meer inwoners hun dromen kunnen najagen.

Toekomstgericht

- 1. Banen van de toekomst:** de energietransitie levert nieuwe banen op in de bouw, installatie, vergroening en onderhoud. Wij zorgen dat praktisch opgeleiden hiervoor goed worden begeleid en opgeleid. Andersom zorgen we ervoor dat werknemers van vervuilende bedrijven - die dus niet toekomstproof zijn - steun krijgen bij het vinden van nieuw werk of omschoold worden. Lokale initiatieven, sociale ondernemingen en buurtcoöperaties krijgen steun. In wijken met minder kansen maken we nieuwe werkplekken, werkplaatsen en buurtincubators.
- 2. Werkbedrijf en de Participatiewet:** met de komst van de nieuwe Participatiewet in Balans kijken we opnieuw naar de rol van het Werkbedrijf. Nijmegen moet meer regie krijgen, zodat inwoners sneller en persoonlijker geholpen worden. Als de huidige vorm daarbij niet meer passend is, brengen we de uitvoering dichterbij de gemeente of kiezen we voor een nieuwe organisatievorm. Altijd met één doel: mensen vooruit helpen en niet laten vastlopen in structuren.

INTERNATIONAAL SOLIDAIR

Nijmegen was, is en blijft altijd gastvrij. Als het nodig is, zetten we onze stadspoorten en onze harten open. Overal in de wereld staan mensenrechten onder druk. Nijmegen is een mensenrechtenstad die staat voor gelijkwaardigheid en solidariteit en die zich uitspreekt tegen onrecht. We hebben een ruime blik die verder kijkt dan de gemeentelands grenzen. Iedereen die Nijmegen als zijn thuis kiest, hoort bij de stad. Nieuwe Nijmegenaren, internationale studenten, arbeidsmigranten en expats zijn meer dan welkom. We zijn trots op ons internationale karakter.

VLUCHTELINGEN, ASIEL EN INBURGERING

We zijn een solidaire stad. Nieuwe Nijmegenaren krijgen een warm welkom. Ze verdienen alle aandacht en ondersteuning bij het opbouwen van een nieuw leven in onze gastvrije stad. Wij staan voor een humaan migratie- en asielbeleid.

- 1. Kleinschalige opvang in en met de buurt:** vluchtelingen hebben recht op een veilige en humane opvangplek. Daarom zorgen we voor kleinschalige woonvoorzieningen met plekken om elkaar te ontmoeten in de wijk. Dit zorgt ervoor dat nieuwe Nijmegenaren vanaf dag 1 mee kunnen doen in onze stad en we gemeenschappen creëren.
- 2. Gemeentelijke opvang:** we organiseren zo veel mogelijk gemeentelijke opvang. Dit doen we waar nodig in samenwerking met het COA. Onze opvangplekken hebben altijd goede en bereikbare zorg, passende begeleiding en voorzieningen. We doen dit samen met maatschappelijke organisaties in de stad én met onze inwoners.
- 3. Tijdelijke opvang waar nodig:** als er een tekort is aan opvangplekken organiseren we als gemeente een tijdelijke opvang (TGO). Wij zullen altijd bijspringen wanneer de nood hoog is.
- 4. We blijven ons houden aan de spreidingswet:** ook als deze door het Rijk wordt ingetrokken realiseren wij jaarlijks minimaal 817 nieuwe plekken in Nijmegen.
- 5. Iedereen welkom:** bij het openen van een noodopvang of azc is iedereen welkom, wordt er niet gediscrimineerd en worden er dus geen eisen gesteld aan nationaliteit, leeftijd of gender. Dit betekent dat ook alleenstaande mannelijke asielzoekers welkom zijn.
- 6. Speciale aandacht voor specifieke groepen:** kwetsbare asielzoekers, zoals niet-begeleide minderjarigen (AMV's) en LHBTIQ+-vluchtelingen, hebben extra bescherming nodig. Wij pleiten voor kleinschalige, structurele opvang voor AMV's en veilige opvanglocaties met LHBTIQ+-units met vertrouwenspersonen, zodat zij veilig kunnen wonen en hun asielprocedure zonder angst kunnen doorlopen.
- 7. Opvang van Oekraïense vluchtelingen:** ook als de oorlog langer duurt, blijven we vluchtelingen uit Oekraïne opvangen. We geven mensen de kans om een bestaan op te bouwen. Uit de opvang van Oekraïense vluchtelingen vallen goede lessen te trekken voor hoe we andere vluchtelingen beter kunnen opvangen.
- 8. Geen gedwongen terugkeer:** we maken afspraken met de politie om te voorkomen dat mensen in hun opvang risico lopen om gearresteerd en vastgezet te worden voor gedwongen terugkeer. De opvang voor asielzoekers en ongedocumenteerden horen veilige plekken te zijn.
- 9. Volwaardig meedoen met een bsn:** een bsn is erg belangrijk voor vluchtelingen, het geeft perspectief en het gevoel dat je mee mag doen. Daarom zetten we in op het zo snel mogelijk krijgen van een bsn.
- 10. Nieuwkomers ook aan het werk:** werk biedt niet alleen financiële zelfstandigheid, maar ook sociale contacten en een gevoel van eigenwaarde. Toch blijven de talenten van veel nieuwkomers onbenut. We zorgen dat zij zo snel mogelijk aan het werk kunnen en op alle andere manieren mee kunnen doen. Veel bedrijven willen nieuwkomers aannemen, maar weten niet hoe. Daarom gaan we werkgevers actief informeren over de mogelijkheden, zoals het aanvragen van een tewerkstellingsvergunning (TWV) bij het UWV of het versneld regelen van een bsn voor asielzoekers.
- 11. Inburgering op maat:** leertrajecten moeten passen bij de persoon en daarom zijn taaleisen niet leidend. We willen maatwerk met praktijkgerichte leertrajecten, bijvoorbeeld via taallessen op de werkvloer.
- 12. Statushouders hebben dezelfde rechten:** dat betekent dat zij ook het recht hebben op

onderdak en huisvesting. Ook als de landelijke politiek hier anders over denkt, blijven wij statushouders huisvesting, taalonderwijs, (vrijwilligers)werk of mogelijkheid tot een opleiding bieden.

- 13. Eenmaal Nijmegenaar, altijd Nijmegenaar:** voor Nijmeegse statushouders wordt woonruimte in Nijmegen of directe omgeving gezocht, zodat het al opgebouwde netwerk tot steun kan zijn.
- 14. We ondersteunen (informele) zelforganisaties van vluchtelingen:** Dit zijn de organisaties in Nijmegen die zich met hart en ziel inzetten voor nieuwe Nijmegenaren.
- 15. Ervaringsdeskundigheid zorgt voor begrip:** we leiden uit elke vluchtelingengemeenschap ervaringsdeskundigen op, zodat de begeleiding en inburgering optimaal aansluit bij de verschillende groepen vluchtelingen.

MEEDOEN ZONDER DOCUMENTEN

We zorgen ervoor dat mensen zonder documenten in Nijmegen op een menswaardige manier kunnen leven en zich kunnen ontwikkelen. We zorgen voor goede opvang en begeleiding. Wie hier is, hoort erbij.

- 1. Niemand slaapt in Nijmegen op straat:** en zeker niet tijdens de koude wintermaanden. Dit betekent dat er onbeperkt opvang geboden wordt ongeacht afkomst en het al dan niet beschikken over de benodigde papieren. Bij het organiseren van opvang is speciale aandacht voor specifieke doelgroepen zoals vrouwen, jongeren en LHBTIQ+-personen.
- 2. Bed-Bad-Brood:** dit blijft koste wat kost bestaan in Nijmegen. Dit prefereren wij boven de landelijke regeling (LVV) die niet past bij onze idealen.
- 3. Passende ondersteuning:** we zorgen voor toegankelijkheid van voorschoolse opvang en toegang tot hoger onderwijs voor kinderen zonder verblijfsvergunning. Ook zorgen we voor toegang tot de nachtopvang, Wmo-ondersteuning, vrijwilligerswerk, de voedselbank, de Meedoenregeling en buskaart voor minima.
- 4. Voorzieningen zijn er voor alle Nijmegenaren:** Gemeentelijke voorzieningen, zoals de Meedoenregeling, stellen we ook beschikbaar voor mensen zonder documenten. We willen ook de huidige WA-verzekering van de gemeente openstellen voor mensen zonder documenten.
- 5. Toekomstperspectief:** iedereen heeft recht op ontwikkeling en een droom voor de toekomst. Daarom ondersteunen we programma's met 'begeleiding voor de toekomst', bijvoorbeeld scholing en opleidingen voor ongedocumenteerden.
- 6. Recht op zorg:** laagdrempelige toegang tot kwalitatief goede zorg, zoals mondzorg, is belangrijk voor iedereen en zeker voor kwetsbare mensen zonder verblijfsvergunning. We verzorgen financiering voor noodzakelijke zorg en ingrepen die niet landelijk vergoed worden, hiervoor stellen we een fonds op.
- 7. Geboorte registreren zonder zorgen:** we faciliteren de registratie van geboorten van kinderen van ongedocumenteerde ouders.
- 8. Ondersteuning:** we ondersteunen organisaties die zich inzetten voor deze mensen, zoals Stichting Gast, Wereldvrouwenhuis, Snov, enzovoort.

OVER STADSGRENZEN HEEN

Al sinds het ontstaan van onze stad verbindt Nijmegen werelden met elkaar. Ook vandaag de dag staat Nijmegen midden in de wereld. Nu nationalisme en navelstaren de tijdgeest bepalen, kiezen we er als Nijmegenaren nóg duidelijker voor om over onze stads- en landsgrenzen heen te kijken. Vanuit onze eigen geschiedenis heeft Nijmegen een diepe solidariteit met mensen die huis en haard verliezen door bommen en ander oorlogsgeweld. We zijn solidair met vluchtelingen en bieden internationale hulp.

- 1. Nijmegen blijft Shelter City:** het programma Shelter City, waarin verdedigers van mensenrechten uit andere landen een tijdelijke veilige plek geboden wordt om op adem te komen, blijven we ondersteunen.
- 2. Noodhulp bieden:** Bij grote natuurrampen, hongersnood en/of oorlogsgeweld dragen we als Nijmegen bij. Dit kan zijn door financiële bijdrage aan noodhulporganisaties of expertise van ambtenaren en bestuur via bijvoorbeeld de VNG.
- 3. Eerlijk inkopen:** bij inkoop van producten en het afnemen van diensten zorgen we ervoor dat we niet bijdragen aan mensenrechtenschendingen en klimaatverandering. Dit nemen we op in gemeentelijke inkoop- en aanbestedingsregels. We kopen geen producten die afkomstig zijn uit de door Israël bezette gebieden in Gaza en op de Westelijke Jordaanoever. Daarnaast nemen we geen diensten of producten af van bedrijven of organisaties die gevestigd zijn of vestigingen hebben in deze bezette gebieden.
- 4. Fairtrade en eerlijk:** Nijmegen is Fairtrade gemeente. Dat blijven we, en we zien dit als aanmoediging om ook andere Nijmeegse organisaties en bedrijven op te roepen ook alleen eerlijk in te kopen.

Hoofdstuk 10

EN HET GELD

De laatste jaren hebben we als gemeente veel last van vallende kabinetten met zwabberend beleid en keuzes. Dit merken we in de gemeentelijke begroting, op de eerste plaats omdat we te weinig geld krijgen voor allerlei belangrijke taken zoals Jeugdzorg en het verduurzamen van schoolgebouwen. Bovendien verandert de hoogte van de financiële middelen die vanuit de regering komen vaak waardoor het lastig is lange termijn keuzes te maken.

EERLIJK DELEN

Ondanks deze onzekerheid blijven we als GroenLinks kiezen voor een eerlijke verdeling van het gemeentelijke geld. We zorgen voor goede ondersteuning op het gebied van werk, inkomen en zorg voor iedere Nijmegenaar die dat nodig heeft. Bovendien investeren we flink in het bouwen van betaalbare huizen, schone mobiliteit, vergroening van onze stad, het tegengaan van klimaatverandering en cultuur.

Door verstandige keuzes en financiële meevallers heeft de gemeente Nijmegen grote financiële reserves. Een deel daarvan zetten we apart, zodat we goed voorbereid zijn op mogelijke tegenvallers. Maar een groot deel van deze reserves kunnen we gebruiken om broodnodige investeringen te doen in woningbouw, klimaatadaptatie en cultuur.

ONZE PRIORITEITEN:

- We vullen het **Nijmeegse Woonfonds** met 20 miljoen. Met deze succesvolle subsidieregeling draagt de gemeente bij aan het toevoegen van betaalbare (sociale) woningen. Veel van de woonruimte die er al is past niet bij de wensen van woningzoekenden, we maken een half miljoen per jaar vrij om deze bestaande **woonruimte beter te benutten**.
- Niet meer op de tocht! We maken 5 miljoen vrij voor een isolatie offensief, hiermee ondersteunen we huiseigenaren met de slechtste energielabels.
- Groen en klimaatadaptief. Hittestress, wateroverlast en droogte, klimaatverandering raakt de stad hard. We zetten in op **klimaatadaptatie** en vergroening door 15 miljoen te investeren in adaptatiemaatregelen en zetten 6,5 miljoen apart om **groengebieden** in de stad te kopen en te verbeteren. Om ons **duizend bomen plan** extra kracht bij te zetten investeren we 2 miljoen in een gemeentelijke boomkwekerij.
- Lopen, fietsen, trainen, bussen en delen: dat is de enige manier waarop we ons gezond en duurzaam kunnen verplaatsen in een steeds drukker stad. Dit vraagt om forse investeringen. GroenLinks investeert 35 miljoen in het nieuwe **Stationsgebied**, en we maken 22 miljoen vrij voor de broodnodige investeringen in **duurzame mobiliteit**, zoals fiets en loop voorzieningen, waarvan 2 miljoen voor **deelmobiliteit in publieke handen**.
- Nijmegen ademt cultuur, de laatste jaren vragen vele initiatieven **Culturele subsidie** aan voor veelbelovende projecten maar de subsidiepot is te klein. De jaarlijkse subsidiepot vullen we met 2 miljoen extra. Nijmegen is in de running om in 2033 **culturele hoofdstad** te worden, dit zorgt voor een enorme boost aan ons culturele leven, brengt de stad samen en geeft kansen voor mooie cultuur in iedere wijk. Daarom maken we 10 miljoen geld vrij voor een vliegende start!
- Zorgen voor elkaar. In Nijmegen werken we samen om elkaar te helpen. De gemeente heeft de verantwoordelijkheid dit mogelijk te maken en aan bij te dragen. Dit doen we allereerst door 4 miljoen vrij te maken voor het **maatschappelijk meedoenbudget**, een nieuwe manier van inkomensondersteuning. Bovendien maken we structureel geld vrij voor het een nieuwe **subsidieregeling voor maatschappelijke initiatieven** mede mogelijk te maken (1 miljoen voor projecten en 300 duizend voor kleinere initiatieven) en intensiveren van de zeer succesvolle **Doorbraakaanpak** in het sociaal domein (2 miljoen). Nijmegen is van ons en voor ons allemaal, daarom maken we elk jaar 350 duizend vrij voor het werken aan een **inclusieve, anti-racistische regenboogstad**.

- Wijkcentra nieuwe stijl. De gemeente gaat aan de slag om de Nijmeegse wijkcentra om te vormen tot buurt- en wijkcentra die passen bij de wensen van de buurt. Deze **Third Places** maken we mogelijk door jaarlijks 500 duizend extra hieraan uit te geven.

STERKE SCHOULDERS.

Nijmegen is gebouwd op solidariteit en eerlijk delen. En dat zie je terug in hoe we onze extra uitgaven betalen. Zoals hierboven beschreven gebruiken we ons spaargeld om de investeringen in de stad te bekostigen. Ook de structurele uitgaven bekostigen we solidair.

- Allereerst verhogen we de parkeertarieven in onze stad met 10%. Deze kleine extra bijdrage voor het gebruiken van parkeervoorzieningen zorgt ervoor dat we investeringen in lopen, fietsen en bijvoorbeeld uitbreiden van het busabonnement voor minima kunnen betalen
- We draaien de verlaging van de OZB voor niet-woningen terug. Doordat eigenaren van bedrijfspanden 4% meer belasting betalen maken we 4,4 miljoen per jaar vrij.

NIJMEGEN

**LIEF EN
GROEN**

GROENLINKS